

ORTANIN SOLU

● ● ● ●

SOSYALİZM VE KOMÜNİZM

Yıl : 6 – Sayı : 205 3 Mart 1967 125 kuruş

OKUYUCU'DAN YÖN'E

ÖĞRETMEN KIYIMI

Anayasamızın eğitimle ilgili 50. maddesinde aynen şöyle de nilmektedir:

«Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama, Devletin başta gelen ödevlerindendir.»

«İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburîdir ve devlet okullarında parasızdır.»

«Millî Savunma hak ödevi» yan başlığı altında da şu hüküm var:

«Madde 60 — Yurt savunmasına katılma, her Türk'ün hakkı ve ödevidir. Bu ödev ve askerlik yükümü kanunla düzenlenir.»

Bu maddelerden ikincisi eksiksiz uygulanırken, birincisi nedense gereği gibi uygulanmamaktadır. «Askerlik yükümü» nü yerine getirmeyen vatandaş hükûmet tarafından sıkı sıkıya kovalanır ve yaşı ister altmışa varmış olsun yakalandığı zaman hemen askere yollanır. Bu, olumlu bir duyarlılıktır. Gel gör ki «halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen ödevlerinden» olmasına karşın, halkın yüzde altmış birinin okuma yazma bilmemesi bir yana; ilkokul çağındaki iki buçuk milyon çocuğun okuldan yoksun olmasına ne buyurulur? Biz bu soruyu şöyle yanıtlıyoruz:

«İt kapıda zebun gerek» diye bir atalar sözümüz vardır. Bu söz ekonomik gücü ellerinde bulunduran, iş alanlarına sahip olan; hep çalıştırma durumunda bulunan atalarımızın uydurduğu bir sözdür! İşin garip yönü, bu ekonomik gücü ellerinde bulunduranlar piramidin tepesindekilerdir ve her zaman siyasal yönetim de onların elindedir. Aslında «hükûmet» edenler de yönettikleri halkın, «direnme hakkını», «hak arama hürriyetini» kullanmasını pek istemezler. Bu, yönetimi ellerinde bulunduran siyasal kadroların ortak özellikleridir. Yâni onlar da «İt kapıda zebun gerek» felsefesine değer verirler. Bir de yönetici, iş alanlarına sahip, her zaman çalıştıran durumunda olursa o zaman «it kapıda zebun gerek» felsefesine daha bir sıkı sarılır.

Bir köy düşünelim. Arazisinin büyük kısmı köy halkından birinin elinde olsun. Diğer köylülerin bir kısmının ya hiç arazisi yoktur,ya da kendisine yeter derecede değildir. Arazinin büyük kısmını elinde bulunduran kişi «ağa» dır. O köyde iş veren durumundadır. Herkes onun işinde çalışır. Ve geçimini sağlar. Köyün çoluğu-çocuğu onun keçisini, koyununu, sığırını otlatır: tavuğuna, kazına, buzağılarına bakar. Köy kızları onun karılarının çocuklarını — çünkü ağanın karısı bir tane olmaz ki — avutur. Tarlasının yabancı otlarını köy çocukları yolar, temizler. Çiftliğin etrafına ekili şeylere zarar gelmesin diye köy çocukları ağıl olur.

E... bu ağa köye ilkokul yapılmasına karşı durmaz mı? Kendisine karşın köye okul yapılır, köyde öğretmen de çocuklara «Kentte işçiler 15 liraya çalışıyor, sizin babalarınız burda ağadan hakkını alamıyor. Beş liraya koca bir gün çalışır mı?» diye konuşursa, o öğretmen «gomünist» olmaz da ne olur? 1950 öncesi mecliste, Köy Enstitüleri sorunu tartışılırken, bir mebusun «Herkes okuyacak da bizim işlerde kim çalışacak» diye Köy Enstitülerine karşı çıkması eğitim sorunu ile ilgilenenlerin belleklerinde daha tazeliğini yitirmemiştir.

Türkiye'de dün olduğu gibi bugün de siyasal güç yukarda açıklamaya çalıştığımız görüş sahiplerinin elindedir. Yurdumuzda eğitim sorununun halledilemeyişi nedeni de burada yatmaktadır.

Askerlik ödevi de mecburidir ama onda eğitim konusundaki umursamazlık yok. Çünkü asker, yurdu savunmaktadır. Okuyan halk çocukları kendi çıkarına sahip çıkmaktadır. Yurt savunması ihmal edildiği zaman, yurt istilâ edildiği zaman yoksul özgürlüğünü, bağımsızlığını, çoluğunu - çocuğunu yitirirken zengin, bütün onun yitirdikleri yanında bir de çiftliğini, fabrikasını yitirecektir. Yurdun korunması, bağımsızlığın yitirilmesi kadar çiftliğin ve fabrikanın da yitirilmesi acıdır. Yüzde doksanı yoksul olan halk, aç da olsa, okumamış da olsa, yurttaşlık ödevlerinden biri ve birincisi olan askerlik görevini seve seve yerine getirecektir, getirmelidir. Ama siyasal yönetimi de ellerine geçiren zenginlerimiz onların bu yurtseverliklerini, yurdu savunurken kendilerinin çiftliklerini ve fabrikalarını da savundukların ve koruduklarını hesaba katarak, onları da alfabesiz bırakmamak için asker kaçaklarına gösterdikleri duyarlığın hiç olmazsa yarısını gösterseler ya. «Halkın eğitim ihtiyaçlarını sağlama» kendilerinin «başta gelen ödevlerindendir» de üstelik.

Şu sözler Anadolu'nun yoksul bir ilçesinin lise müdürünün ağzından dökülmüştür:

«Bu yıl öğrenci kaydı için en az 25, en fazla 100 lira alacağız. 25 lira veremiyenler çocuklarını okutmasınlar birader» De şimdi, böylesi sakat ve tutarsız görüşlü kimseler, Müdür olur mu? Ama durun hele. Bugün haksız yere sürülen, açığa alınan, Bakanlık emrine alınan, cezalandırılan öğretmenlerin hepsi yukarıda örnek verdiğimiz tipteki eğiticilere, idarecilere ve eğitim görüşüne karşı oldukları için cezalandırılıyorlar.

Sorarım size, Atatürk Haftasında Bursa Söylevini okumak istemek suç mu?

Sorarım size, İngilizce dersinde öğrencilere «Geçen yıl bir Amerikan uçağı Karadenize düştü» diye cümle yazdırmak suç mu?

Sorarım size, 624 sayılı yasanın verdiği hakka dayanarak Türkiyenin en güçlü ve bilinçli Öğretmen Sendikası olan TÖS'e üye olmak suç mu?

İşte durum bu. «25 lira vermiyenler okutmasın çocuğunu» diyenler Müdür oluyor, müsteşar oluyor; halk çocukları okusun diyenler, anayasamızdan yansıyan Millî Eğitim amaçlarına uygun biçimde görev yapanlar, öğretmeni bir halk lideri olarak kabul eden «mevzuat» a uygun hareket edenler kısaca birincilere karşı olanlar sürülüyor, Bakanlık emrine alınıyor, açığa alınıyor

Çember daraldıkça daralıyor, hasılı.

Savaşı direnenler kazanacaktır.

M. Nuri AYVALI

BASINDAN

Ulus

«GÖRÜNMEYEN HÜKÛMET» İN MARİFETLERİ

Prof. Ahmet Şükrü ESMER

Bir kaç yıl önce Amerika'nın Merkezî İstihbarat İdaresi C.İ.A. (Central Intelligence Agency) hakkında yazılan bir kitapta, «Görünmeyen Hükûmet» adı verilen bu sinsi teşkilâtın marifetleri sayıp dökülüyordu. İhtilâller çıkarır, Başkanlar düşürür, politika adamlarını iktidardan indirir, iktidara çıkarır, vatanseverlere çamur atar, hainleri temiz gösterir. «Başarılarından» biri de İran'da Musaddık'ın düşürülmesi olmuştur.

«Görünmeyen hükûmetin» elinde büyük para vardır, bunu dilediği gibi harcar, kimseye hesap vermez, murakabeye tâbi değildir. Her ülkede ajanları vardır. Söylendiğine göre bazı ülkelerde Amerikan diplomasisinin yönetimi C.İ.A. ajanlarına bırakılmıştır. Yunanistan'ın bu ülkeler arasında bulunduğu iddia edilmiştir. C.İ.A. faaliyetinde daima başarı elde edememiş, skandallara da yer vererek Amerika Hükûmetini zor durumlara düşürmüştür.

Singapur'da bir C.İ.A. ajanının suçüstü yakalanması böyle bir olaya sebep olmuştur. Meseleyi örtbas etmek için Amerika, Singapur Belediye Başkanına (Şimdi Devlet Başkanıdır) rüşvet vermeğe kalkmış, reddedilince, yazılı tarziye verilmiştir. Sonra Amerika Dışişleri Bakanlığı bu mektubu inkâr etmiş ve metni yayımlanınca ikinci bir tarziye mektubu vermiştir. C.İ.A. ajanları diplomat etiketi altında her ülkede kol gezerler.

Bu defa «Görünmeyen hükûmetin» yeni marifetleri meydana çıkarılmıştır. C.İ.A. Amerika'nın Öğrenci Derneğine ve onun aracılığı ile merkezi Leyden'de olan Uluslararası Öğrenci Konferansına sızmıştı. İşi orada da bırakmayarak, Gazeteciler Sendikasına ve geniş A.L.F. - C.İ.O. Sendikalar Federasyonuna bunların aracılığı ile de, yabancı ülkelerin basın teşkilâtlarına ve sendikalarına girmiştir.

Yabancı ülkelerdeki faaliyeti hakkında sorulan bir suali cevaplandıran Ulusal Öğrenci Derneği eski Başkanı, «Öğrenciler, yollandıkları yabancı ülkelerde, yarının liderleri olmaları muhtemel öğrenciler hakkında dosyalar düzenlerlerdi.» demiştir. Öğrenci Derneğinin yabancı ülkelerde öğrenim yapan kurmay üyelerinden bir kısmı ile diğer ülkelerde ulusal öğrenci dernekleriyle aynı paralelde faaliyet gösteren öğrenci teşekkülleri, yabancı öğrenci liderleri hakkında bilgileri, doğrudan doğruya C.İ.A.'e ulaştırmakta idiler. Ulusal Öğrenci Derneğinin bütün kademelerine sızan C.İ.A. uluslararası programını Amerikan dış politikasının bir kolu sayacak kadar ileri gitmiştir. C.İ.A. yabancı ülkelere gönderilen bilim adamlarını da hizmetine almış, elde ettiği gazetecileri de «Amerikan Hükûmetinin görüşlerini savunmaya bağlamıştır.»

C.İ.A. üniversiteler ve öğrenciler arasındaki sızmasını doğrudan doğruya sağladığı paralarla yaptığı gibi, Ford Foundetion tanınmış veya Hamilton Vakfı gibi uydurma tesisler aracılığı ile de yapmıştır. Bu tesislerin üniversitelere verdiği paraların kaynağı anlaşılan C.İ.A.'dır. Doğrudan doğruya para kabul etmeyecek olan müesseselere böyle dolambaçlı yollardan ödeme yapılmıştır.

Bu satırların yazarı, C.İ.A.'in Amerikan bilim adamlarını kullandığını başından geçen bir olaydan anlamıştı. On yıl kadar önce, Demirperde gerisi bir ülkeyi ziyaret ediyordu. Kaldığı otelde çalışan bir kadın hizmetçi, bir gün dert yandı: İstanbul'da Amerikan Kız Kolejinde eğitilmiş bir doktorla evlenmiş, komünistler kocasına mesleğiyle ilgili olmayan ağır bir görev vermişler. Kolej mezunu olduğu halde kendisini de otelde oda hizmetçisi yapmışlar. Kadının entellektüel bir kimse olduğu belli idi. Bu ülkeden ayrılmazdan bir gün önce, kadın kendisine kapalı zarf içinde bir mektup vererek, bunu İstanbul'a gidince, postaya atmasını rica etti Kendisinin neden postaya vermediğini sorunca da, «Mektubu açarlar» cevabını verdi. Ülke içinde postaya verilmeyecek bir mektubu dışarı çıkaramıyacağını söyleyen yazar, adresi okuyarak onu geri verdi. Mektubun üzerinde Amerika'da ünlü bir üniversitede tanınmış bir profesörün adı vardı ki, bu profesörü yazar da kitaplarından tanıyordu. Olay orada kaldı. Fakat yıllarca sonra ziyaret etmiş olduğu bu ülkede, yakalanan ve yargılanan bir casusun, bahis konusu profesörün C.İ.A. ile kendi arasında aracılık yaptığını, yani bu profesör vasıtası ile C.İ.A. ile temas kurduğunu mahkeme önünde söylediğini gazetelerden okuyunca, nelere karıştırılmak istendiğini anladı.

«Görünmeyen hükûmet» in yeni skandalları, dünyayı ve hele Türkiye'yi uyarmalıdır. Üniversitelerimizin, şu ve bu vakıftan aldığı paranın kaynağı nedir? Sendikalarımıza, sendikalar neden yardım ediyor? Bilim adamları, teknisyenler nereden geliyor? Hele, hele, barış gönüllüleri ne yapıyor? Kendi millî güvenlik teşkilâtımız bu işlerle meşgul oluyor mu?

YÖN

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemâl Reşit EYUBOĞLU, Mümtaz SOYSAL, Doğan AVCIOĞLU, İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Doğan AVCIOĞLU**

ADRES : Her türlü yazışma için adres : **P. K. 512 — İstanbul**
Ankara Bürosu: Emekli Sandığı İşhanı Kat: 4-401/Kızılay (Temsilci : İlhami Soysal). Telefon : 17 69 89
İstanbul Bürosu: Mollafenârî Sok. 30/32 Çağaloğlu/İstanbul Telefon: 22 95 70

ABONE Bir yıllık (52 sayı) 60 TL. 6 aylık (26 sayı) 30 TL. 3 aylık (13 sayı) 15 TL. Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilâve yapılır. **Geçmiş sayıların fiyatı 2.5 liradır.**

İLÂN : Beher sütunda santimi 25 TL.dır. Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayın ilânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez. Basıldığı yer: Vatan Matbaacılık A.O.

BAKIŞ

PAŞALAR VE İSMET PAŞA

İsmet Paşa iktidardan ayrılırken Cevdet Sunay Genel Kurmay Başkanıydı, Cemal Tural Kara Kuvvetleri Kumandanı, İrfan Tansel Hava Kuvvetleri Kumandanı.. Daha öncesinde bu üç paşa ile İsmet Paşa uzun süre beraber çalıştılar.

İsmet Paşa Başbakanlık koltuğuna oturduğu zaman Türkiye bir ihtilâlden yeni çıkmıştı. İhtilâl sonrasının havasına göre orduda çeşitli cuntalar kurulup çözülüyor, çeşitli toplantılar geniş çevrelerin bilgisi içinde yapılıyordu.

Bu toplantılarda zaman zaman, parlâmentoyu açtırmamak, çok partili rejime son vermek, devrim yönetimini sürdürmek gibi kesin kararların alındığı, ve bu kararların altında imzası bulunanların bugün ordunun sorumlu noktalarında bulunduğu herkesin bildiği bir gerçektir.

Ne var ki bütün bunlar olağan sayılmalıdır; 27 Mayıs ihtilâlinden sonra girilen kesimde cuntaların kurulması ve işlemesi, ordunun çeşitl çalkantılardan geçmesi tabiiydi.

İsmet Paşa işte bu kesimlerde Başbakanlık yapmıştır. Şimdi bize uzak gibi gelen o günleri hatırlamak için sözgelişi 21 Ekim 1961 Protokolunu anmak yeterlidir. Bu protokolun birinci maddesi (a) fıkrasında şunlar yazılıydı:

«Türk Silâhlı Kuvvetleri 15 Ekim 1961 günü yapılmış olan seçimlerden sonra gelecek yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanmadan evvel fiilen duruma müdahale edecektir.»

Bu protokolu o zamanın şartlarında tabii görmek gerekir. Ordu bir ihtilâl yapmış DP iktidarını devirmişti, 15 Ekim 1961 seçimlerinden sonra ihtilâlin hedefini teşkil edenlere iktidarı vermek durumuyla karşılaşıyordu.

Bu çetin açmaz büyük bir gerilim yaratarak yıllarca sürmüştür. İsmet Paşanın Başbakan olması, koalisyonlar devri, 22 Şubat, 21 Mayıs ile bugünlere varılmıştır. Ordu içindeki cunta ve ihtilâl birikimleri İsmet Paşanın liderliğinde dağıtılmıştır. Cevdet Sunay, Cemal Tural ve İrfan Tansel, eğer İsmet Paşanın ağırlığı olmasa cunta ve ihtilâl güçlerine karşı çıkamazlardı. Paşanın tarihi ağırlığıdır ki bütün hareketleri eritmiştir. Bu sürede Sunay, Tural ve Tansel, İsmet Paşanın anlayışı içinde vazife görmüşlerdir.

Bütün bu gerçekler orta dikkatte bir gazete okuyucusunun bilgileri içindedir.

Ne var ki gene orta dikkatte bir gazete okuyucusu, yukarıda adı geçen üç paşa ile İsmet Paşa arasındaki mesafenin son aylarda bir uçurum halini aldığını görmezlikten gelemez.

İsmet Paşa iktidarının Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunay şimdi Cumhurbaşkanıdır, Cemal Tural Genel Kurmay Başkanı olmuştur, İrfan Tansel gene Hava Kuvvetleri Kumandanıdır.

İsmet Paşa ise iktidardan ayrılmıştır. İktidarda iken verdiği çetin mücadeleyle çok partili rejimin korunmasında en büyük ağırlık teşkil etmiş bulunan İnönü, rejimin icabını yerine getirerek muhalefete geçmiş, ana muhalefet partisinin Başkanlığında görevlerine devam etmiştir, ve etmektedir.

İsmet Paşanın muhalefet görevinde elbette fikirleri olacaktır. Bu fikirler kişisel değildir. Cumhuriyet Halk Partisinin, yani ana muhalefet partisinin düşünceleri ve iddialarıdır.

Cumhuriyet Halk Partisi ortanın solunda olduğunu ilân etmiş, Kurultay Kararları almıştır. İç ve dış politikada elbette bu kararların tesirleri olacaktır. Türk demokrasisinde Amerikan nüfuzuna açık kapıları kapamak, milli kaynakları yabancı kumpanyalara sömürtmemek, dış ve iç politikada milli bağımsızlığa gölge düşüren ipotekleri temizlemek gibi antiemperyalist ve milliyetçi düşünceler Cumhuriyet Halk Partisinin muhalefetinde geçerli sözler olarak duyulmıya başlamıştır. Komünizm tehlikesini besleme ve azgın derneklerle büyüterek hürriyetleri yok edici kanunlara gerekçe ve mazeret yaratmaya çalışan iktidara karşı İsmet Paşanın Anayasayı korumaya kararlı olduğu bilinmektedir.

Bunun yansıra «öğretmen kıyımı»nın vicdanlardaki tepkisine de İsmet Paşa sözcü olmuştur. Türkiyede bazı mesul ağızların «sol» tehlikesinden söz açtıkları zamanda İsmet Paşa'nın «Ben solcuyum» demesi de önemli bir noktadır.

CHP. nin Genel Başkanı işte bu fikirlerde iken kendisine çeşitli biçimlerde ve dolaylı yollardan cevaplar gelmiştir.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay Milliyet gazetesine verdiği demeçle İsmet Paşanın tam karşısında birtakım fikirleri savunmuştur.

Cemal Tural ünlü emirnamesiyle aynı işi yapmıştır.

İrfan Tansel ise «Onbir Havacı Subay Olayı» konusunda açılan tartışmada görünür sebep yokken İsmet Paşaya çatmıştır.

Sunay'ın, Tural'ın, Tansel'in demeçleri iktidar partisi çevreleri tarafından hararetle alkışlanmıştır.

Sonuçta Paşalarla İsmet Paşa ve ana muhalefet partisi arasındaki mesafe tabii ölçülerini yitirmiş bulunmaktadır.

Oysa üç paşanın da bugün bulundukları makamlar her siyasi partiye aynı mesafede kalmalarını gerektirmektedir.

Eğer bu mesafe bozulursa Türkiye gibi bir ülkede yalnız çok partili düzen ve Anayasa hesabına problemler doğmaz; daha düğümlü ve daha nazik birtakım meseleler de çıkar ortaya.. Çünkü İsmet Paşa ve çevresi Adalet Partisinden yalnız özgürlükleri anlayış konusunda ayrılmıyorlar, dış politika anlayışında ve öncelikle milli bağımsızlık konusundaki tutumları Adalet Partisi ve Süleyman Demirel ile aynı çizgide değildir.

Siyasi partilerin kendi aralarındaki iddiaların muhasebesi gene siyasi partiler tarafından yapılır. Cumhurbaşkanı, Genel Kurmay Başkanı bu noktalarda tarafsızlık içinde kalmakla Anayasaya uymuş hem de yürürlükteki rejim için gerekli iklimi bozmamış olurlardı.

Cumhurbaşkanı veya Genel Kurmay Başkanının bir yerde siyasi ortama müdahalesi gerekiyorsa elbette Anayasa ve millî bağımsızlığa gölge düşürücü hareketlere karşı olması gerekirdi.

İsmet Paşa bu iki konuda hele son aylarda özel bir titizlik içindedir. Anayasanın icaplarını tekrar tekrar savunmak üzere ısrarlı konuşmalar yaptığı görülmektedir.

İsmet Paşanın bu titizliği bilinçlidir. İsmet Paşanın eski çalışma arkadaşları bu olağanüstü titizliğin farkına varacak kadar düşünmemişler midir? Yoksa demeçlerinin ve konuşmalarının kendilerini götürdüğü noktayı hesap edememişler midir?

Herhalde ilgi çekici bir sorudur bu. Ve tarafsız makamlardan yükselen seslerin Adalet Partisi korosunun notalarına uygun çıkması kendilerini o cephede gibi göstermiştir.

İktidar partisi ise bu konuda daha da büyük hatalar yapmaktadır. Zira Adalet Partisinin İsmet Paşaya karşı görünen paşalara sahip çıkması gerçekte paşaları güç duruma düşürmektedir.

Herhalde son aylarda atılan adımlar sahiplerini bir takım çevrelerden uzaklaştırmış ve bir takım çevrelere yaklaştırmış görünüyor.. İlgi çekici bir görünüştür bu.

İlhan Selçuk

Muhalefet son uyarma görevini yaptı

Kürsüde CİA'nın yüzmilyonlarca dolar harcayarak ve dünyanın dört köşesindeki «aydınlar» ı satın alarak yaydığı klişeleri tekrarlayan eski hürriyetçilerden bir profesör vardı. Ana muhalefet partisi lideri İnönü not alıyordu. Önündeki kâğıtlara «Filipin, Endonezya, Millî Kurtuluş Cephesi, Ordu, Komünizm, Sosyal Demokrasi, Marksizm paralelindeki CHP» gibi notlar düşmüştü.

CİA temalarını işleyen AP sözcüsü profesör, konuşmasını bitirince, İnönü söz istedi. Fakat CHP içinde olduğu gibi Millet Partisi içinde de kilit noktaları elde eden AP, bu ittifaklar sayesinde, ana muhalefet partisi liderinin konuşmasını önlemeyi başardı.

AP sözcüsü, Haydar Tunçkanat'ın açıkladığı CİA raporunda belirtilen Amerikan plânını büyük bir fütursuzlukla savunuyordu! Sözcü Prof. Yalçın, şöyle diyordu: «Bu kürsüden çeşitli vesilelerle tekrar ettik. Demokratik rejim, siyasî partilerin asgari müşterekler üzerinde anlaştığı bir ortamda yaşar ve gelişir. Bunun için, iç ve dış politika hedefleri arasında demokratik teşekküller arasındaki görüş mesafesi, bir hududu aşamaz. **Nitekim şimdiye kadar başlıca siyasî güçleri teşkil etmiş olan AP ve CHP arasında genel hatlarıyla geniş bir mutabakat göze çarpıyordu. Türkiye'nin güvenliği ve uzun vâdeli gelişme arzusu bakımından, Batı dünyası ile sıkı işbirliği halinde bulunması,** memleketin iç politikasında temel haklar ve hürriyetler, Atatürk devrimleri bahsinde de böyle bir mutabakat mevcuttu.

Fakat CHP gibi ana muhalefet gücünü teşkil eden bir teşekkülde **son zamanlarda kendini gösteren yeni temayüller, hedefler, Türk politikasında, şimdiye kadar alıştığımız, genel millî hedeflerde partilerarası mutabakat durumunun tehlikeye düştüğü endişesini yaratmaktadır. Hele bu partinin bir kanadının, yukarıdanberi tehlikelerini işaret ettiğimiz Marksizmle aynı cephede yürüme temayülüne kendisini kaptırma ihtimali, iç politikadaki istikrarı ve dengeyi kökünden bozacak yeni bir unsur olabilir.»**

Ne tatlı tesadüftür ki, Tunçkanat'ın açıkladığı CİA raporunda da aynı tema işlenmektedir: «Çetin ceviz (İnönü kastedilmektedir), beklendiği üzere yaptığı gibi, Atatürk'ün millî politikası, ikili anlaşmalar, üsler vesaire gibi can sıkıcı soruları tekrar ortaya atmaya çalışarak, hükûmete karşı entrika ve tecavüzlerini arttırmaktadır.

Prof. Aydın Yalçın
Mc Suharto Carthy'ci!..

Bu sebeple, herkes müttefiktir ki, bu tehlike muhalefetin tedricî şekilde parçalanmasını ve bütün arzulânmayan sonuçlariyle birlikte, **sol ve sol eğilimlerin benzeri bir birlik yaratmasını önlemek üzere boğulmasını tahrik eder, hattâ buna zorlar.»**

AP sözcüsü Prof. Yalçın, «sol ve sol eğilimlerin birleşmesinin nasıl boğulacağı» konusunda somut örnekler vererek CİA ajanının raporunu, daha büyük bir açıklığa kavuşturmuştur: «En son Endonezya'da Sukarno'nun komünistleri kanadı altına alan, onlarla aynı cephede yürüyen politikasının ne sonuç verdiğini hepimiz biliyoruz. Komünistlerle bir süre işbirliği yapmayı denemiş veya buna mecbur olmuş demokratik liderlerin ne âkıbete uğradıklarına dair daha pek çok misal vardır. Fakat bunun klâsik misali, Rus Sosyal Demokratlarının lideri Kerenski ile Çekoslovak Cumhuriyetinin Başkanı Beneş'tir.

Bizim görevimiz, olaylar daha fazla gelişmeden, başka milletlerin de tecrübelerine atıflar yaparak, ufukta beliren tehlikelere dikkati çekmektir.»

Ne yazık ki İnönü CİA ufkunda beliren bu tehlikelere, Sukarno, Kerenski ve Beneş benzetmelerine cevap veremedi. Ama CİA paralelinde konuşan AP sözcüsü, YÖN'ün ısrarla savunduğu, «Miliyetçiler, istiklâlciler birleşiniz» sözünün, Moskova direktifi olduğunu söylemekte kusur etmedi. Halbuki bu söz, Kurtuluş Savaşımıza ve Atatürk'e aitti. Yalnız o zamanlar da, bu milliyetçi slogan, İngiliz Casusluk Servisine ve Sultan Vahdettin'e Bolşeviklik gibi gelmişti! Ne var ki, o zamanlar, emperyalizmle savaşanlara karşı bir cephe teşkili için Londra «Müslümanlar, Halifenin ve Anzavur'un yeşil bayrağı altında birleşiniz» diyorlardı. AP iktidarının başı ve Prof. Yalçın ise, «demokrasi cephesi» sloganı ile ortaya çıkmaktadırlar. Tabiî ki bu, Filipin demokrasisi cephesi, yâni Amerikancılar cephesidir.

AP sözcüsü Amerikancılar cephesini, Demokrasinin yaşamasının asgarî şartı saymaktadır. Ona göre Atatürk'ün 48 yıl önce yaptığı gibi, «milliyetçiler, birleşiniz» demek, Moskova talimatıdır, «Amerikancılar, milliyetçilere karşı birleşiniz» demek ise, demokrasicilıktir, miliyetçiliktir. «Çetin Ceviz» in, «Atatürk'ün millî dış politikası, ikili anlaşmalar, üsler» gibi can sıkıcı soruyu atması, «Marksistlerin paraleline düşmesi» demektir. 1919 yılının mandacılarını yakından tanıyan Millî Kurtuluş Lideri İnönü'nün, AP sözcüsünce ileri sürülen bu iddiaları cevaplandırmaktan yoksun bırakılması, cidden yazık olmuştur.

Çarşamba günü toplanan CHP Merkez Yürütme Kurulu, Prof. Yalçın'a bu şekilde konuşma fırsatı yaratan «Çerkes Etem Ekibi» ne haddini bildirdi.

DEMİREL'E SON UYARMA!

İnönü, daha önce yaptığı Bütçe kapanış konuşmasında, «Demirel belki aklını başına toplar» ümidiyle bir defa daha tecrübesiz Başbakanlara nasihat eden tecrübeli ve müsamahakâr eski devlet adamı üslûbuyla konuşmuştur. Öğretmen kıyımı ve Cumhuriyetin millî ve lâik eğitim ilkelerinden ayrılış eğilimleri karşısında, **«Ben bu nu, önemil bir mesele olarak, doğrudan doğruya Başbakanın himayesine sığındırmak istiyorum. Bir gün muvaffak olacağımdan ümidimi kesmedim.»** demiştir. Öğretmenlere saldırıların, Kubilây hâdisesi gibi, neden «münferit» bir olay sayılamayacağını hulûs ile anlatmıştır: «Kubilây hâdisesi ne idi? Bir gencin, bir avuç derviş tarafından öldürülmesi idi, bir tek vak'a idi. Memlekette her hafta bir tek cinayet değil, esefle söyleyelim ki, cinayetler oluyor, ama Kubilây vak'asının önemini, ne bugün, ne de tarihte hiçbir cinayet taşımıyor. Öğretmenle uğraşmak zihniyetinin, o hale varması için daha ne işaretler lâzımdır, anlamıyorum.» İnönü, öğrenciler için de, Demirel'e aynı yumuşak uyarmayı yapmıştır: «İşin özü, iktidarın, bütün öğrencileri eşit ve adaletli bir muameleye tâbi tutmayı temel bir tedbir sayabilmesindedir.» Halbuki, Bütçe Komisyonunda McCarthy derneklerine bol ulûfeler dağıtılması yetişmiyormuş gibi, bir gün önce Meclis'te talebelerini «Ümmetçiyiz» diye sokaklarda yürüten eski Kayseri Lisesi Müdürünün teklifiyle AP çoğunluğu, Türkiye Millî Talebe Federasyonuna ayrılan 150 bin liralık ödeneğin 75 bin lirasının Yüksek İslâm Enstitüsü Talebe Dernekleri Federasyonuna verilmesini kabul etmişti!

Ana muhalefet partisi lideri, Millî Güvenlik Kurulunca desteklendiği Cumhurbaşkanınca açıklanan «Hürriyetleri Koruma» tasarısı hakkında uyarmayı da tabiî unutmadı: **«Kanun yolunda savunma tedbiri, Anayasa haklarına saygı, Anayasa hak ve hürriyetlerinin işlemesini titizlikle koruma yoludur..** Şimdi (Temel Haklar ve Hürriyetler Devri) ni bekliyoruz. Bu rejim birdenbire gelmiyor, bir iki senedenberi geniş ölçüde rağbet gören azgın dernekler ve saldırılar devrinden sonra geliyor. Korkarım ki, azgın sağcı derneklerin arzularını kolaylaştırmak için geliyor. Bunların yanlış ve kökünden zararlı, telâşlı tedbirler olduğunu söylemeye mecburum... Siyasî iktidarların kendilerine ve milletimize güvenerek, normal yolda kalmaları, benim görüşüme göre, tek doğru yoldur. Bu mülâhazalarla, düşünülmekte olan (Temel Haklar Kanunu) nu ciddî bir kaygı ile beklemekteyiz»

AYBAR, MEYDAN OKUDU

TİP Genel Başkanı ise, Mc Carthy'cilerle «asgarî müşterek» ve barışçı «koekzistans» bulunamayacağına kanaat getirmiş olmalı ki, «Hodri meydan» dedi ve McCarthy'cilere meyda nokudu: «Oturduğu koltuğun sorumluluğunu idrakten âciz bir kişi, bizler için (Moskova'dan emir alırlar) demiştir. Bu sözleri sahibinin yüzüne bir tokat gibi çarparım. Türkiye İşçi Partisinin yöneticileri kimseden emir alacak tıynette olmadıklarını, ömürleri boyunca ispat etmişlerdir. Ama kamu oyunun, daha dün denecek kadar kısa bir zamandanberi tanımaya çalıştığı, bazı kişiler hakkında aynı hüküm verilemez.

Kâr-ü kisp peşinde olanların neyi, ne zaman, kime satacakları belli olmaz.

TİP dışarıdan emir alırmış, dışarıdan beslenen komünistler varmış, komünistler bir ihtilâl hazırlığı içindelermiş... Peki ne duruyorsunuz baylar! Ne duruyorsunuz? Elinizde belgeler vardır elbet, döksenize bunları ortaya. Hayır. Hiçbir delilleri, ispatları yoktur' Ama bu baylar, söylerler bunları. Terör rejimi kurmak için söylerler bunları, halk uyanmasın diye söylerler bu yalanları.

Talihsizliği Türkiye'nin, bugün sorumluluk yerlerinde bu gibilerin de bulunmasıdır...

TİP'i kapatacaklarmış!.. Kimin haddine!.. Faşizm geçmeyecektir baylar! Anayasayı koruyan kuvvetler sizden kat kat güçlüdür.. Akıllar, başlara devşirilmelidir. TİP'i kapatacaklarmış !Hodri meydan!»

SON DURUM

Yalnız TİP ve CHP'nin ortanın solundaki İnönü kanadı değil, öteki muhalefet partileri de kendi anlayışlarınca, «Hürriyetleri Koruma» tasarısına karşı çıkmışlardır. Sosyalizm hakkındaki yetersiz bilgisi dolayısiyle, Batı sosyalist partileri hakkında çok yanlış şeyler söyleyen Alican dahi, «mevcut kanunlar yetmiyr mu?» dedi ve yeni tasarıya kesinlikle cephe aldı. Bilgehan'ın «TİP paraleline düşme» suçlaması üzerine anlaşılmaz bir tereddüt ve yalpalama geçiren Bölükbaşı'nın vekili Faruk Önder, savunma edalı konuşmasında, antikomünist Millet Partisinin tasarıya kesinlikle karşı çıkacağını açıkladı: «Memlekette, ötedenberi bir umacıdan bahsediliyormuşçasına, bir komünizm tehlikesinden bahsedilmekte ve her diktaya giden hareket, bu tehlikeyi önlemek mâzeretiyle, meşrû gösterilmeye çalışılmaktadır. Geçmişteki kötü icraattan aldığımız tecrübelerin ilhamiyle komünizmle mücadele bahanesiyle, **hürriyetlerin baltalanmasının, iktidara karşı çıkanların susturulup, alkış tutanların beslenmesinin şiddetle karşısında olacağımızı bir kere daha arzetmek ve iktidara bu yola gitmekten şidetle tevakki etmesi tavsiyesinde bulunmak isteriz.»**

Mecliste bütün partilerin, ünlü tasarıyı şidetle eleştirmesi üzerine, Demirel, «Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Tasarısı henüz Meclise gelmeden (Hürriyetler elden gidiyor) denilmektedir» diye hafiften bir gerileme kaydetti. «Takrir-i Sükûn» Kanununu îma ederek, «Hükûmet olarak, Parlâmento olarak, tedbir almazsak vebal altında kalırız» dedi. Mesele, herhalde, Bütçeden sonra toplanan Millî Güvenlik Kurulunda yeniden görüşülmüştür. Şimdiye kadar ateşli bir takım servislerin desteği ile, McCarthy ciliği körükleyen iktidarın, şiddet tedbirleri, aslında aleyhindedir. Demirel'in bunun az çok farkında olduğu ileri sürülmektedir. Ama tahrik ettiği güçlerin maceracı gidişini durdurabilecek midir? Kaynatılan cadı kazanı, iktidarı, dönüşü hayli güç, tehlikeli bir noktaya getirmiştir.

CHP Genel Başkanı İSMET INONU
Nasihat ediyor..

DÜZELTME

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın geçen sayımızda yayınlanan «Davul II» adlı şiirinin dördüncü kıt'asının son mısraındaki «ulusun» kelimesi, yanlış olarak «ulunun» olarak çıkmıştır. Bu duruma göre, bahis konusu mısra «Şu ulusun işine bak» olacaktır. Okuyucularımızdan ve değerli şairden özür dileriz.

---

siyasî notlar

Kıbrıs'ta son Oyunlar!

Demirel ve Bilgehan ile yakın ilişkileri olan Prof. Fahir Armaoğlu dahi, NATO uğruna Kıbrısı feda müzakerelerinin yapıldığını ima etmekten kendini alamamaktadır. Armaoğlu, Milliyet'te şöyle diyor:

«Türk-Yunan ikili görüşmeleri, ilk safhasında bazı tıkanıklıklar geçirdikten sonra, özellikle güz aylarında, Türk ve Yunan Dışişleri Bakanlarının her vesile

ile vuku bulan temasları ile, bazı elle tutulur noktalara ulaşmış bulunmaktaydı. O kadar ki, bazı çevrelere göre, Yunan Dışişleri Bakanı Thumbas ile Çağlayangil arasında, bazı şeyleri doğrudan doğruya (telefon) la görüşecek kadar bir yakınlığın kurulması, Kıbrıs çözümünün iyice yakın olduğunun kuvvetli bir delili idi. Bazı çevreler de, varılmış olan çözüm anlaşmasının esaslarından açıkça söz etmekteydiler. Bu söylenti veya haberlere göre mesele, **(Kıbrıs'ta doğrudan doğruya Türkiye'ye bir askerî üs verilmeli miydi, yoksa bu üs NATO'ya mı bırakılmalıydı)** noktasında düğümlenmişti.»

Prof. Ahmet Şükrü Esmer ise, bu NATO oyununa gelinmemesi gerektiğini yazmaktadır: «Türkiye karşılığı ne olursa olsun, Enosis'e aslâ razı olmamalıdır. Kaldı ki kendi topraklarındaki üsleri kaldırmak çabasındayken, Kıbrıs'ta üs sahibi olmak isteyemez. Üslerin modası geçmiştir, günleri de sayılıdır. Aslında bunu bildikleri içindir ki, Yunanlılar Türkiye'ye üs vermeye razı olmuşlar.» Ama gerçekte oyun, Amerikan oyunudur. Washington'un ısrarıyladır ki, Makarios ve Atina, NATO üslü Enosis'e zorlanmaktadır. Bu arada Kıbrıs'taki Türk mukavemeti kırılmak istenmektedir. Bozkurt Kemal Coşkun'un geri alınışını başka türlü izaha imkân yoktur. Genç mücahitler, infial ve hayal kırıklığı içindedirler. Bakınız, mücahitler, Kıbrıstan bize neler yazmaktadırlar: Bozkurt'un geri çekileceği haberi üzerine, «Kıbrıs Türk mücahitleri ve Türk halkının reaksiyonunu gören T.C. Büyükelçiliği mensupları, Türk Hükûmetinin bu kararı almasında en büyük rolü Amerikan Büyükelçiliği ile Kıbrıslı Türk liderlerinin oynadığı haberini sızdırmışlardır.

Bu haber üzerine Dr. Küçük, Osman Örek, Fazıl Plümer ve Niyazi Manyera endişeye kapılarak, mücahit komutanlarına kendilerinin bu işle ilgili olmadıklarını bildirmişlerdir. Fakat gerçek olan bir şey varsa, Amerikan Hariciyesi-Türk Hariciyesi-Kıbrıslı Türk politik liderlerin işbirliği sonucu, Bozkurt'un işine son verilmesidir.»

Başka bir mücahit ise, şunları yazmaktadır: «Özdemir Benler ve Müsteşar Nusret Aktan, bir vesile ile arkada Amerika'nın bulunduğunu açıklamışlardır. Amerika'nın Bozkurt'u istemediğini ileri sürmüşlerdir.

Amerikan Elçisi, Dr. Küçük'ü ziyaret ederek isteklerini bildirmiş, destek sağlamıştır...

Ankara'da Amerikan Büyükelçisi ile temaslardan sonra, önce Dışişleri Bakanlığında, sonra Genelkurmayda toplantılar yapılmıştır. Hariciyenin Bozkurt'un geri alınması isteğine, Genelkurmay önce hayır demiştir. Bu arada Amerikan Büyükelçisi, Demirel ile görüşmüştür. Daha sonra Çankaya toplantısı yapılmıştır. Coşkun'un geri çekilmesi, bu toplantıda kararlaştırılmıştır.»

Başka bir mücahit ise şöyle demektedir: «Hâlen Kıbrıs gazetelerinde, (Lefkoşe'de Amerikan oyunları istemiyoruz) diye yazı yazmaktayız.»

Bu iddiaların doğruluk derecesini bilemeyiz. Ama Kıbrıs'taki havayı, duyulan şüphe ve tereddütleri yansıttıkları muhakkaktır. Ayrıca Washington'un Kıbrıs'ta «NATO üslü Enosis» firmülünü kabul ettirmek için, çeşitli baskılara başvurduğunda en ufak şüphe yoktur. Uyanık olalım!

CIA faaliyetleri araştırılmalıdır!

CIA'nın Amerika içinde ve Amerika dışında talebe teşekküllerini, sendikaları, üniversite hocalarını, kültürel tesisleri satın almak için gösterdiği faaliyet artık bütün dünyanın gözleri önüne serilmiştir. CIA'nın İtalya'da Hıristiyan Demokratlar seçim kazansın diye devamlı para harcadığı dahi, Amerikan gazetelerinde yazılmıştır. CIA, «aydınlar savaşında» her şeyi satın alma çabasındadır. Batı Berlin İlâhiyat Fakültesi, Kültür Özgürlüğü Kongresi ve hâtta Amerikalı sosyalist Norman Thomas'ın başında bulunduğu İş Araştirma Enstitüsü, CIA rüşvetçiliğinin dışında kalamamıştır! Şimdi denizaşırı ülkelerdeki dürüst teşekküller, bu Amerikan davranışına karşı tepki göstermektedirler. Meselâ Belçikalı gazeteciler teşekkülü, Amrikan gazetecilerinin (American Newspapers Guild) CIA parası aldığı ortaya atılınca, 26 ülkenin gazeteci derneklerinin üye olduğu Milletlerarası Gazeteciler Federasyonuna aidat ödemeyi durduracağını bildirmiştir. Amerikan Talebe Teşekkülünün CIA'dan 3 milyon dolar aldığı belli olunca, halen İsveç Ulaştırma Bakanı bulunan Milletlerarası Talebe Konseyi kurucularından Olof Palme, hareketi şiddetle protesto etmiştir. Birçok yerde talebe teşekküleri ayni yoldadır. Bu bakımdan Fransız Talebe Teşekkülü (UNEF)'nün Amerikan Talebe Teşekkülüne gönderdiği mektup ilgi çekicidir: «CIA parasını size aktaran vakıfların listesini vermek yetmez. Bu para ile -özellikle dış ülkelerde- yürütülen programların ve gerçekleştirilen faaliyetlerin teferruatlı listesi açıklanmalıdır. Amerikan Talebe Teşekkülünde, geçmişte ve bugün, CIA ajanı olan yöneticilerin isimleri ve faaliyetleri duyurulmalıdır...

Alp Kuran
«Tahkikat açılmalı»

Amerikan Talebe Teşekkülünün para yatırdığı, militan gönderdiği Üçüncü Dünya ülkelerinin nasıl ve niçin seçildiği ve Afrika'da hiç kimseyi temsil etmeyen (Millî Talebe Birlikleri) nin nasıl imal edildiği açıklanmalıdır.»

Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı da, Amerikan Talebe Teşekkülünün Dünya Gençlik Teşkilâtından ihracı için harekete geçmiştir. Bir basın toplantısı düzenleyen Genel Başkan Alp Kuran, ayrıca, CIA'nın Türkiye'deki faaliyetleri için tahkikata girişilmesini istemiştir. Kuran, ABD'nin son günlerde Türkiye'deki devrimci gençlik örgütlerinin yöneticilerini Büyükelçi Hart kanalıyla ısrarla Amerika'ya davet ettiğini, bu davetin reddolunduğunu belirttikten sonra şunları söylemiştir: «Amerika bundan birkaç yıl öncesine kadar Türk gençliği ile öyle pek yakından ilgilenmemişti. Ancak TMTF'in emperyalist güçlere karşı savaşı, petrollerin millîleştirilmesi üzerine yaptığı çalışmalar, ABD'ye karşı gelerek Atatürkçü dış politikaya dönülmesini savunmaya başlanması üzerine Amerika'nın ilgisi artmıştır. Bundan sonra, Amerika, önceden yapmadığı şekilde Türk gençliğinin liderlerini ısrarla Amerika'ya çağırmaya başlamış, (beyin yıkamak) amacıyla uzmanlar yollamış ve dolaylı yollardan çeşitli yardım vaadlerinde bulunmuştur. Bu arada Amerikan Haberler Bürosunda çalışmakta olan bazı eski TMGT'liler kanalıyla da yöneticileri tesir altında bırakmaya çalışmıştır. Hâtta gönüllü olarak TMGT Dış İlişkiler Komisyonunda görev almayı arzulayan, ancak foyası meydana çıkan bir genç (Amerikalılar sizi fişlerler, belli bir dosyaya koyarlar. Başka yerde iş tutturamazsınız. Sizi yok ederler) gibi tehditlerde bile bulundu.»

Hayalî komünist avı peşinde koşanların, bütün bunları memnuniyetle karşılayacakları şüphesizdir. Ama bu açıklamalar üzerine harekete geçecek savcılar yok mudur?

Profesörler ve CIA

Sosyal bilimlerle ilgili üniversite hocalarımızın çoğu Dr. Evron M. Kirkpatrick'i veya onun 12 yıldır başında bulunduğu The American Political Science Association'ı bilirler. Amerikan Siyasî Bilimler Derneği, 16 bin profesör üyesi olan ünlü bir teşekküldür.

Sayın profesörlerimiz ilişkiler kurdukları bu prestijli derneğin içyüzünü iyi bilmelidirler. Kirkpatrick, ayrıca 10 yıldır Operations and Policy Research İnc'ın başındadır. Bu araştırma şirketi, ABD propaganda organı olan USİS'e «inandırıcı» propaganda kitap ve dergileri bulup dağıtmakta yardımcı olmaktadır.

Dr. Kirkpatrick, önce Minnesota Üniversitesinde hocalık etmiş, sonra Dışişlerine geçmiştir. Şimdi CİA hesabına çalışmaktadır. Dr. Kirkpatrick, emrinde yarı zamanlı (part-time) yüzden fazla profesör çalıştırdığını açıklamıştır. Çoğu Siyasî Bilimler Derneğinin üyesi olan bu sayın profesörlerin görevi, bilimi Amerikan propagandası için kullanmak, yani bilimin ırzına geçmektir.

Tabiî ki bu işin giderleri ABD Hükûmeti tarafından cömertçe karşılanmaktadır. CİA, USİS, Pentagon, Dışişleri Bakanlığı ve öteki hükûmet ajanları, Amerikan Siyasî Bilimler Derneği ile Politika Araştırma Şirketine bol para ödemektedirler. Üstelik, Dr. Kirkpatrick, Başkan Yardımcısı Humphrey ile Washington'un kurulu düzene dahil ünlü liberali Max M. Kampelman'ın çok yakın arkadaşıdır.

Dr. Kirkpatrick, Politika Araştırma Şirketinin, «esas itibariyle seçim araştırmaları» yapmak için 1963, 1964 ve 1965 yıllarında CİA'dan para aldığını açıklamıştır.

Bu tip «araştırma» ve dış ülkelerde üniversite çevrelerinde «yakın ilişkiler» kurma dışında, Dr. Kirkpatrick'in teşekküllerinin başka bir görevi, USİS'in gizlice finansmanını sağlayacağı kitapları seçmektir. Başlarında eski CİA'cılar bulunan Potomac Books ve Robert B. Luce, Mc Luce, USİS'in iş gördüğü yayınevleri arasındadır. Üniversitelerimizde öğrencilere «bilimsel» eserler diye sunulan birçok kitap, maalesef USİS parasiyle hazırlanmış propagandalardır.

Vietnamda Türk Subayları!

Hükûmetin Vietnama bir «askeri müşahitler heyeti» gönderileceğini açıklaması, bazı endişeler yaratmıştır. Bilindiği gibi ABD, bu yolda müthiş baskı yapmaktadır ve Washington için önemli olan, ciddî bir maddî yardımdan çok manevî destektir. Amerika ve dünya kamuoyuna, «Bakın, bir sürü Hür Millet, bizim savaşımızı paylaşıyor» diyebilmektir. Nitekim Washington, sonradan vazgeçilen bir çimento yardımı hikâyesine dayanarak, Türkiye'yi Vietnam Savaşına yardım yapan ülkeler listesinde ilân etmiştir. Bu sebeple «askerî müşahit» meselesi, haklı endişeler uyandırmıştır. TİP Genel Başkanı, bütçe kapanış konuşmasında bu endişeleri dile getirmiştir: «Hükûmetin Güney Vietnama bir Türk askerî heyeti göndermek hususundaki kararının tehlikelerine ve isabetsizliğine, Yüce Meclisin dikkatini çekmek isteriz.

Malî sıkıntı içinde bulunan Demirel Hükûmetinin, Amerikadan sağlanacak kredi ve yardım karşılığında, Vietnamdaki müşahitler heyetinin kadrosunu genişletmeye yanaşması ve **Türkiyeyi, tarihin yazdığı ilk millî kurtuluş savaşını yapmış olan bu milletin evlâtlarını, kurtuluşları için savaşan Vietnamlılara karşı Amerikan emperyalizmi emrinde savaşa sokması**, ihmal edilemiyecek bir ihtimal olarak belirmektedir. Her ne kadar basında, gidecek heyetin aslâ savaşa katılmıyacağı, sâdece gerillâ savaşının nasıl yapıldığını izleyeceği yazılmışsa da, asıl maksadın «hiç değilse Amerikanın bu işte güttüğü asıl maksadın» bu olduğundan şüphe ettirecek sebepler vardır. Bir kere gerillâ savaşı Amerikan karargâhlarından nasıl izlenecektir? Gerillâ savaşını Amerikalılar yapmıyor ki. İkincisi, öteden beri bilindiği üzere, Amerika, müttefiklerinin Vietnamda kendilerine yardım etmelerini istemektedir. Bir heyet gönderilmesinin bu yolda bir ilk adım olmıyacağını, ilerde heyetin genişletilip daha aktif bir role sokulmıyacağını, bir askerî birlik hâline getirilmiyeceğini kim temin eder? Bu mülâhazalarla, Türkiye İşçi Partisi, son derece tehlikeli gelişmelere yol açabilecek olan bu kararın kesinlikle karşısındadır.»

Aybar'ın bu sözleri, Hamido'nun «Yazıp eline verdiler. kabahat Bakiye sisteminde. Kim kaleme almış bunu? Rus Sefiri...» tarzında sataşmalarıyla karşılanmıştır. Şinasi Osma ise, «Kim kaleme almış» sorusunu, «Yalova Kaymakamı» diye cevaplandırmıştır.

DEMİREL'İN HAMULESİ!

Henüz Belge, Dülger ve Tekil gibi yardımcılardan yoksun gözüken Demirel, Mecliste kendinden çok emin tavırlarla 2-3 saat süren nutuklar atıyor, fakat yazılı bir metin gazetelere iletilemediği için bu parlak nutuklar kamu oyuna aktarılamıyor. Üstelik konuşmaların zamanına dikkat etmeyip genellikle geç vakit konuştuğundan, gazeteler Demirel'in ilgi çekici nutuklarını atlıyorlar. Bu sebepledir ki Demirel'in son bütçe konuşmasını süsleyen bazı incileri, meslekdaşlarımızın ayıplarını örtmek için yayınlıyoruz:

● Geçmişte şekeri üç lira yapan hükûmet, nasıl halka eziyet olsun diye yapmamışsa, biz de bugün aynı mesuliyetin içindeyiz.

● Biz her gün Türkiye'nin büyük meselelerini düşünüyoruz.

● Memleketin yükünü, elbette bütün vatandaşlar beraber cekecektir.

● Türkiye'nin yüzde 25'i ancak elektrik yakmakta, yüzde 75'i ise karanlıktadır. Gene nüfusun yüzde 15'i kömür yakabilmekte, diğer vatandaşlar bundan mahrum bulunmaktadır. Şimdi bütün milletten vergı alacaksınız, sadece bir kısım vatandaşların yaktığı elektriğin, kömürün parasını devletten karşılayacaksınız. Sosyal adaletçiler neredesiniz? Fakir halkın daha rahat yaşayabilmesi için son tedbirlere başvurulmuştur.

● Maliyet fiatları çok yükselmiştir. Yükü bütün Türk vatandaşı çekecek, hep birlikte çekeceğiz. Malın bedelini, o malı kullananın ödemesinden tabiî ne olabilir? Bunun adaletsizlik neresinde?

● Kaldor, Türkiye'nin sanayileşmekten vazgeçip tavukçuluk yapmasını istemiştir. Şartlarımızı bilmeyen yabancı uzmanlar bazan zararlı olabiliyorlar.

● 15 yaşında bir çocuğun tevkifinde, bir acıma duygusu yönü vardır. Bundan istifade edilir... Adliyenin tevkifinde icranın ne rolü vardır? Biz eli sopalı bir devrin adamları değliz. Eğer iktidarın baskısı ile, hâkim tevkifte bulunmuşsa, bunun ispatını isteriz.

● Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Tasarısı henüz Meclise gelmeden «Hürriyetler elden gidiyor» denilmektedir... Tedbir almazsak, yalnız hükûmet olarak değil, Parlâmento olarak vebal altında kalırız.

● Elbette ki ham maddenin bir kısmını dışarıdan alacağız. Bunların ithalinde kimsenin kazancı yoktur. Hiçbir dış tesiri yoktur. Mutlaka Türkiye'de başkalarını arayıp bulmak mecburiyetinde miyiz? Yok başkaları.

● Bugün Türkiye'de ekonomi unsurları, on yıl öncesine nazaran çok iyi biliniyor.

● (TİP'e) Bir de Millî Kurtuluş Hareketinden bahsediyorsunuz.. Kurtuluş hareketi kim, siz kim?

● (TİP'e) Kendinizden bahsettirmek istediğinizi biliyorum. Bu size söyleyeceğim son sözlerdir. Artık sizleri ciddîye almadığımız zamanlar, kusura bakmayın.

● (TİP'e) Parti kapatılamaz, hodri meydan diyorsunuz. Kime? Anayasa Mahkemesine mi meydan okuyorsunuz? Eğer böyleyse, bu anarşinin tâ kendisidir. Bu kürsüden Anayasa Mahkemesine, savcılara hükmedemezsiniz. Onların iradesi, vicdan hürriyeti sizin cebinizde mi? Hükûmet olarak bizim parti kapatma yetkimiz yoktur. Parti kapatırız demedik

● Halkın uyutulduğunu söylüyorsunuz. Uyuyan varsa, o da sizsiniz, açın gözlerinizi.

● (TİP'e) Konuşmanızda çeşitli meslek erbabından söz ediyorsunuz. Peki halk nerede?

● Gober - Breslau'dan bahsediliyor. Türkiye'den kalkan bir Amerikan uçağı bir harbe yol açabilirmiş.. Arkasından da NATO'ya bağlıyız diyorlar. NATO'ya nasıl bağlı olunacak?

● Gecenin bu geç saatlerinde, sabah 10'danberi çalışan heyetinizi daha fazla yormamak için, konuşmalarımı bitiriyorum. Yoksa bütün balonları delecek bilgiler elimizde vardır. Esasen Türk milleti bütün balonları 10 Ekim'de delmiştir.

YÖN'ün özel istihbaratı: Demirel'in tam bir güven ve rahatlık içinde saatler boyu uzun uzun konuşma alışkanlığı üzerine İnönü, «İyi iyi... Hamulesi çabuk meydana çıkacak» demiştir.

Bir Hikâyemiz Var!

Bütçe kapanış konuşmasında Millet Partisi sözcüsü Faruk Önder, CIA üslûbuyla konuşan Filipin demokrasisi hayranı Prof. A. Yalçın ve gazeteci eşi ile ilgili dikkat çekici bir hikâye anlattı:

Sayın Başbakan Mecliste yaptığı son konuşmalardan birinde, Meclisteki muhalefet partilerinin çokluğundan ve bu yüzden Hükûmet etmenin zorluğundan bahis buyurdular. Ve âdeta bir Amerikan özentisi içinde, biri inip öbürü çıkacak, bir ikili sistem kurmak temayülünde olduklarını ihsas ettiler. Ben bu mantığı, AP ileri gelenlerinden bir zatın gazeteci olan sayın eşinin ağzından da Hariciye Köşkündeki resmî bir yemekte uzaktan işitmiştim. Bu hanım gazetecimiz, politikacı olan sayın eşinin de yanında dostlarına hayali bir hikâye anlatıyordu. Sözde, Parlâmento Heyetimizin Amerika seyahatinde, selâhiyetli bir Amerikalı, heyetimize dahil olan Sayın Bölükbaşı'ya sormuş ve «Ne oluyor Türkiye'de bu kadar çok parti? Bir memlekette iki parti olur. Biri iner, öteki çıkar ve memleketi gül gibi idare ederler.» **demiş. Sayın Bölükbaşı da sözde haklı bu fikre bir cevap verememiş.**

Bu hayal mahsulü, maksatlı hikâyeyi dinleyenlere o zaman uzaktan «Aman bu mantığı Sayın Başbakan duymasın, sonra buna da özenir. İşte o zaman memleket batağa girer ve işler çığrından çıkar» cevabını vermekten kendimi alamamıştım. Şimdi Başbakanın Meclis kürsüsünde söylediği sözlerden anlıyorum ki, korktuğum olmuş...

MP sözcüsünün Meclis kürsüsünde anlattığı hikâye burada bitiyor. Ulus'ta ise Fikret Ekinci, Papanek'çi profesör hakkında müthiş şeyler yazıyor. Ekinci'ye göre, Prof. Papanek bir yabancı sefaretin telkinlerini tekrarlıyormuş. Papanek, bu telkinleri ve sefarethanenin ona verdiği kitaplarda örnek gösterdiği şeyleri kuliste ve yazılarında savunuyormuş. Yalnız bu sefer örnek, Filipin tipi bir demokrasi değil, Sokarno'lara haddini bildiren bir General Suharto rejimidir!

Yabancı ilâç firmalarının oyunu!

Yabancı ilâç firmalarının yüksek fiyatla ham madde ithalleri üzerine, Sağlık Bakanlığı, ham madde ithalini izne tâbi tutmuştu. O zamandanberi bizim yabancı sermaye hayranı Odalar Birliği başta, Sağlık Bakanlığından bu yetkinin alınması için çok uğraşılmıştı. Ama yolsuzluk o kadar açıktı ki, bu yolda başarıya ulaşamadılar. Yalnız 25 Şubat 1967 tarihli Ulus gazetesindeki bir haber, yabancı ilâç firmalarının ne gibi şeytanlıklarla her tedbiri bozmaya kalkıştıklarını göstermektedir. Haber şöyledir:

Sağlık Bakanlığınca yasaklanmasına rağmen, bazı yabancı ilâç firmaları, ilâçlarını Türkiye'ye sokabilmek için çeşitli yollara başvurmaktadır. Gümrüklerde uzun süre duran malların 4 - 5 yılda bir tasfiye edildiğini bilen firmalar, ilâçlarını gümrükte biriktirmektedirler...

Bakanlığın gümrüklerde uzun süre bekleyen malları tasfiye ettiğini bildikleri için ilâç ve ham maddelerini gümrüklere yığmaktadırlar. Ancak ilgili Bakanlıklar, aldıkları kararlarla, bu ilâçların hiç bir şekilde gümrüklerden çekilmesine izin vermemektedirler. Bu durum karşısında daha etkili olan kamu oyuna müracaatı deneyen firmalar, «Hayatî önemi olan ilâçlar gümrüklerde çürütülmektedir» diyerek bir baskı yaratmak istemektedirler.

Bilinen bir gerçektir ki, bu baskı şimdiye kadar daima işlemiş ve «bir defaya mahsus» kaydı ile gümrüklerde bekletilen eşyanın piyasaya boşaltılması gelenek hâline getirilmiştir.

Yabancı Sermaye Kanunu nasıl işliyor?

Geçen hafta Yeni Gazete'de yanyana iki haber yer almıştı. Haberin birinde «sahillerimizin yabancılara peşkeş çekildiği» iddiasını Turizm ve Tanıtma Bakanı Kürşat cevaplandırmaktaydı: «Bu apaçık bir yalandır. Hiç bir yabancı firma, sahillerimizde turistik tesis kurmak için teklifte bulunmuş değildir.»

Yandaki sütunda ise, Bakanın bu kesin sözlerini yalanlayan bir dolandırıcılık hikâyesi anlatılmaktaydı. Bir takım İsviçreliler, yerli aracıları ile birlikte İnter İnvest adında bir şirket kurmuşlardır. Şirket, Antalya sahillerinde arazi almıştır!

Bu arazi işi hakkında Yeni Gazete daha sonra şu bilgiyi vermiştir: «Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunundan faydalanarak ve Antalya sahillerinde Orman Genel Müdürlüğüne ait bir arsayı 49 sene süre ile kiralayan, ayrıca bazı şahıslardan da arsa satın alark otel ve motel kuracağını ifade eden İnter İnvest adlı firmanın olduğu anlaşılmıştır. Bu İsviçreli firma hakkında birçok yetkili, (Vadus'un milletlerarası kaçakçılık olayları sebebiyle yaygın bir şöhreti vardır. Bunu herkes bilir) demişlerdir.»

İşte satın aldığı ve kiraladığı arsaları beklete dursun, yerli - yabancı kaçakçılara paravanlık eden şirket, yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesine başvurmuş, otel inşası için ayni sermaye getireceğini bildirmiştir. Aynî sermaye ithâl müsaadesi verirken, millî sanayii koruma yolunda bir titizlik göstermek, Komitenin âdeti değildir. Müsaade kolayca verilmiştir. Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesinin bir üyesi, durumu şöyle açıklamaktadır: «Aynî sermaye olarak getirilecek mallar, daha önce bir liste hâlinde bildirilir. Bahis konusu otel inşaatı için getirilecek mallar da bir liste halinde bildirilmiş ve uzmanlar heyeti bunu tetkik etmiş, olumlu karşılamıştır. Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi bu listeyi gözönünde tutarak aynî sermaye ithaline izin vermiş ve bu kararı Bakanlar Kurulu tarafından da onaylanmıştır..

Nihat Kürşat
Yok demek kolay...

Getirilen porselen, otelin 50 yıllık ihtiyacını karşılayacak miktardadır... Hâlen kontrol edilen husus, neden ithal müsaadesi verildiği hususu değil, bu izne dayanarak getirilen malların ihtiyaç dışı olup olmadığı hususudur». Yani daha, otelin temeli bile atılmadan, firmaya, porselen gibi ancak otel işletmeye açılınca kullanılabilecek bir sürü lüks tüketim malı için müsaade verilmiştir. Bu, çok normal sayılmaktadır! Araştırılan, gelen malların, belgede yazılı mallara, cins ve evsaf bakımından uygun düşüp düşmediğidir. Bu itiraftan çıkan gerçek, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu yoluyla, millî sanayii baltalayıcı tüketim malları ithalinin son derece kolay olduğudur. «Lüks otel yapıyorum» diyen her açıkgöz, daha otele elini sürmeden -istim arkadan gelsin kabili - İstanbul piyasasına 50 otelin ihtiyacını karşılayabilecek miktarda porselen, formika v.s. sürebilecektir. Yeni Gazete, daha temeli atılmadan ünlü otel için yapılan 17 vagonluk ithalâtın dökümünü şöyle vermektedir: 5 vagon formika, 2 vagon kristal, 4 vagon yemek takımı, 1 vagon biblo, 1 vagon çay takımı, v.b.

Rezalet apaçık ortadayken, Yabancı Sermaye Komitesi Başkanı Naim Talû hâlâ «Hüsnüniyetli kuruluş olsaydı, faydalıydı» diyebilmektedir!

Yabancı Sermaye Kanununu âlet ederek yapılan bu ithalâta Dr. Mürteza Özgören ile Salamon Moreno, Nesim Moreno. Vedat Moreno ve R. Nahmar Susar gibi ithalâtçıların adları karışmaktadır.

Başka bir rezalet de Turizm Bakanlığına tanınan kotalardan doğmaktadır. Buna dayanarak, Piyerloti Oteli ile Hotel Boğaziçi, Philco marka 246 adet ev tipi havagazı fırınını getirip piyasaya sürmüşlerdir. Ankara Palas ise, tabak çanak ithalâtçısı kesilmiştir. İzmir gümrüğünde Ankara Palas'a ait 65 bin adet kahve fincanı, 83 bin adet cam bardak, İstanbul Gümrüğünde ise ayni otele ait 12 bin cam tabak, tuzluk, biberlik, Kuşadası Gümrüğünde 1360 adet vazo ve küllük tespit edilmiştir! İşte turizm böyle gelişmektedir...

Gelecek sayı

AMERİKAN İŞGALİNDE HABEŞİSTAN-AMERİKAN ASKERÎ MÜDAHALESİYLE İMPARATORUN TAHTI NASIL KURTARILDI?

CENTO ve Komünizm

CENTO'nun 12. kuruluş yılında, CENTO'nun İranlı Genel Sekreteri, mûtad üzere, komünist tehlikesinin büyüklüğü üzerinde durmuştur: «Komünizmin direkt baskısını geçen yıllarda tecrübe etmiş bulunuyoruz. Gizli ve vasıtalı baskılar ise devam etmektedir.»

Ne var ki, CENTO'nun İranlı Genel Sekreterinden birkaç gün önce Parlâmentoda konuşan İran Başbakanı şu açıklamayı yapıyordu: «İran, Sovyetler Birliği ile, 110 milyon dolar değerinde silâh ve askerî teçhizat almak için bir anlaşma imzalamıştır.»

Silâhların bedeli, sekiz yıl zarfında, Sovyetler Birliğine tabiî gaz satarak ödenecektir. Başka bir anlaşma ile, Sovyetler Birliği İran'da, 280 milyon dolar değerinde bir çelik ve bir makina fabrikası kurmaktadır. Bunun da bedeli, inşaatı 1969'da tamamlanacak olan 450 milyon dolar değerindeki boru hattıyla taşınacak tabiî gazla karşılanacaktır.

CENTO'ya Sovyet silâhlarının girmesiyle, Sovyetler Birliğine karşı kurulan CENTO'nun anlamını yitirdiği aşikârdır. Ama CENTO Genel Sekreteri, hâlâ korkunç tehdit ve tehlikelerden, CENTO'nun büyük rolünden söz etmektedir. Şah'ın damadı İran Dışişleri Bakanı Zahidî ise, İranlı Genel Sekretere verdiği cevapta. Şahın görüşünü yansıtarak, CENTO'nun ömrünü tamamladığını imâ etmiştir: «Sayın Genel Sekreter, sür'atli değişikliklere sahne olan bir dünyada yaşamaktayız ve çağımızdaki ittifaklar, ancak içinde bulundukları zaman şartlarını idrak edebildikleri takdirde üyelerinin ihtiyaç ve müstacel meseleleriyle gerektiği gibi ilgilenebiliyorlar.»

Guardian, NATO ve Türkiye!

İngiltere'nin ciddî gazetelerinden Guardian'da NATO ve Türkiye ile ilgili bir yazı yayınlandı. Yazıdan anlaşıldığına göre, muhabir, Paris'te NATO'daki Türk delegasyonu mensuplarıyle görüşmüş. Paris'teki diplomatlarımızın NATO hakkındaki kanısı şudur: **NATO, Türkiye'nin çıkarlarına en iyi şekilde hizmet etmiyor... Sovyet tehlikesi ortadan kalktıktan sonra bile, NATO yetkilileri bu tehlikeyi devam ediyormuş gibi gösteriyorlar... Türkiye'de bulunan Amerikalılar, memleketin siyasî ve iktisadî işlerine müdahalede bulunuyorlar.**

Bütün bunlar, işin içinde bulunanların sözleri... Parlâmentonun bu konuda bir araştırma açması yerinde olacaktır.

Guardian, Demirel'in örtbas etmek istediği Amerikan üslerini sayısıyla yazmayı da tabiî ihmal etmiyor: «Türkiye'de, Türklerin sokulmadığı 5 NATO ve Amerikan üssü ile 16 askerî tesisi mevcuttur. Radar uyarma sisteminin büyük kısmı da Türkiye'nin Doğusundadır.»

Ahmet Yıldız'ın gözüyle:

Türkiye'de oynanan oyun

Öğretmenlere yapılan baskı ile ilgili olarak MBK adına Senatoda konuşan Ahmet Yıldız, Türkiye'de oynanan büyük oyuna dikkati çekti:

«Sonuç olarak tablo şöyle görünüyor:

İşlem ve eylemlerin partizanlık yönü, AP markası taşıyor. Görev ve yetkisini kötüye kullanan bazı devlet memurları, bu partizanlığın araçları olmaktadır. Öğretmenlere karşı tanık olduğumuz baskı ve işkencenin başsorumlusu Sayın Bakandır. **Ancak durum AP'yi de aşan, Sayın Bakan ve Müsteşarını da bir kenara iten bir vahim hâl Türkiyemizde varlığını göstermektedir.** Türlü aşırılıkların koalisyonu olan akımların sarstığı Türkiye ortamında, Millî Eğitim Bakanlığını araç yaparak, yeni aşırılıkları da körüklemek suretiyle, tam anarşi yaratmak isteyen bir gizli çalışma karşısındayız. **Meydanda görülenlerin, esasında bu şebekenin maşaları olduğu kanısındayız.** Bu tablonun arkasındaki büyük kuvvet nedir? Bu müthiş gücü nereden alıyorlar? İleriyi göremiyen, kısa süreli çıkarlarını düşünenlerle, bu ortamdan kendilerine göre yararlanma yarışındadırlar. Bunun sonucu öyle bir şaşkınlık yaratıyor ki:

1 — Adı millî olan bir Bakanlık, millîleştirmeden söz edenleri kovuşturuyor.

2 — Millî bağımsızlık, millî kaynaklar ve yabancı kopyacılığından söz edenleri suçlu görüyor.

3 — Çileli ulusun dertlerinden söz etmeyi yasaklıyor.

4 — Atatürk'e dinsiz ve dönme, kâfir diyen, devlet sorumlularına ateş püsküren ve CHP'yi Moskof emrinde gösteren yayınları, devlet kesesinden milyonlar ödeyerek, okullara gönderip gençliğin zehirlenmesine aracılık ediyor.

AHMET YILDIZ

Ulusal tarihimizin unutulmaz çirkinliği olan Vatan Cephesi, yeni bir şekil ile, fakat Bakanı da kullandığı kanısını veren bir pervasızlıkla Millî Eğitimimize musallat olmuş bir haldedir. **Bu memleketi seven ve tehlikenin niteliğini kavramış bulunan her kesin harekete geçmesi zamanı geçmektedir».**

Ahmet Yıldız ve NATO

Askerlerimiz arasında NATO ve Amerika ile olan ilşkiler konusunda bir görüş birliği teşekkül etme yolundadır. Amerikan oyunu, artık iyice anlaşılmıştır. Lozan Kulübünde konferans veren Ahmet Yıldız, diğer birçok asker gibi bu oyuna dikkati çekmiştir: «NATO Güney Doğu Avrupa Başkumandanlığı İzmir'dedir ve geçici olarak Korgeneral rütbesi verilmiş bir Amerikalı Tümgeneral komutanlık mevkiindedir. Bizim Orgenerallerimiz, bu Tümgeneralin emrindedir. Komutanlığın bütün kuvvetlerinin yüzde 80'i Türktür.

Yarın bir savaş ânında Türkiye'deki üslerinde savunmaya geçecek olan Amerika, bu vatanı ve bu askerleri bir ileri karakol gibi kullanacaktır. Ne demek Batının ileri karakolu olmak? Bir millet, diğer bir milletin fedaisi olur mu?

Kuvvetlerimizin hepsinin NATO emrine verilmesi, büyük bir hatâdır Orduda askerî sır diye bir şey kalmamıştır. Böyle bir politikayı, yardım alabilmenin şartı olarak kabul edenler, şimdiye kadar Türk Ordusuna yapılan yardımların, iki Amerikan tümeninin ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak seviyede olduğunu görmelidirler.»

Hasan Âli Yücel

TÖS'ün Ankara'da düzenlediği «Yücel Gecesi» nde, onu yakından tanıyan gazeteci Emin Karakuş, ilgi çekici anılarını anlattı:

«Bir gazetede yeni kurulan bir partinin İstanbul İl Başkanı olan merhum Kenan Öner'in tamamen politik amaçlarla, «Bir Millî Eğitim Bakanının komünistleri savunmuş olduğu» yolundaki sözleri, Hasan Âlı Yücel'i ziyadesiyle üzdü.

Uzun yıllar — kendi ifadesine göre — yedi yıl, yedi ay, yedi gün aralıksız olarak, memleketin millî eğitim politikasını elinde tutmuş olması, bu sözlerin kamuoyunda şüphe ve tereddütlere yol açması ihtimali ile, açıklama yapılması isteğinde bulundu. Bunun üzerine Kenan Öner, «Evet, o Millî Eğitim Bakanı sensin» dedi.

Bu söz, Hasan Âli Yücel üzerinde büyük etki yaptı.

Yine böyle bir Şubat gününde Adalete başvurdu. Bu dâvâ dolayısiyle mahkemede ve mahkeme koridorlarında geçen olayları şimdi hatırlar gibi oluyorum.

Bir defasında koridorda Kenan Öner'in, Yücel'in avukatları Prof. Bülent Nuri Esen'e sövlediği sözleri hiç unutmayacağım. O günlerden bir gündü. Birkaç gazeteci arkadaşla beraber bunların etrafını sarmış, konuşmalarını dinliyorduk. Prof. Esen, sanık mevkiinde bulunan merhum Kenan Öner'e «Üstadım, bu iddianızın doğru olmadığını siz de bilirsiniz ya» şeklinde bazı sözler söylemiş, Kenan Öner, «Bu politikadır hocam. Böyle lâzımdı, böyle yaptık» diye cevap vermişti. Yine o günlerde bunun gibi politik nedenlerle girişilen teşebbüslerin bir türlü sonu alınmıyordu.

Bu dâvâda Hasan Âli Yücel'i en çok üzen, hasta eden nokta, kendisine Türk öğretim ordusunun bir ferdî sıfatiyle yapılmış olan haksız ve versiz iftira idi. Hayatının sonuna kadar bu acı ile kıvrandı, bu yüzden öl dü.»

Millî Emniyetin gizli memur okulu

Dünya'da Falih Rıfkı Atay yazıyor:

Bu hâtıra'nın (Marmara Köşkü) başına geleni biliyor musunuz? 1950'den sonra halk bahçesine sokulmamak için, demir parmaklıkla ayrılmıştır. Yukarı kat, yatak odaları ile banyolara bölünmüştür. Birinci katta, Atatürk'ün yemek odasına, eşyalar kimbilir nereye atılarak, tuvaletler yapılmıştır. Salon da arkaya genişletilerek bir «zevk ve safa» yerine çevrilmiştir. 1950 ile 1960 arasında buraya kadınlarla gelinmiş, içilmiş, eğlenilmiş ve yatılmıştır. Yunanlılar, Atatürk'ün Selânikte doğduğu evi satın almak istedilerdi. Türkiyede bu Atatürk'ün evi kibarlar «safagâh» ına çevrilmiştir.

Yukarda, yalnız yatak odası saklanmıştı. Bugün ne olmuştur, bilir misiniz? Yatak odaları takımı da üstüste bir ambara tıkılmış çürümektedir. Istanbul saraylarından gelme Fransız yapısı yazı masası da bir kapıcının masası! Ve Atatürk'ün o kadar sevdiği ev şimdi Millî Emniyetin, «Gizli Memur» okulu!

Köşkten kibarlar «safagâh» ına çevirmek için tam 1,5 milyon lira, «gizli memur» okuluna çevrilmek için de ayrıca 2 milyon lira harcanmıştır.

Sevgili yürüyüşçü gençlerim, Atatürkten Gazi Çiftliğinde bir ev kalmıştı, ne oldu diye bir gün de mi merak etmediniz?

P. X. kaçakçılığı

Amerikan pazarlarındaki fiyatların yüzde 40 ilâ yüzde 100 oranında artması, Amerikalıların bazı tedbirler aldıklarını göstermektedir. Belirtildiğine göre, «kaçakçılık yaparken yakalanan Amerikan askerlerinin Vietnam'a sürüleceği» haberi, pazarın şimdilik kurumasına yol açmıştır. Vietnam'da da birkaç ay önce, süngülü askerler, kaldırımlara yayılmış kaçak eşya pazarlarını dağıtmışlardı. Bir kaçakçı, ibret olsun diye asılmıştı. Ama New York Times'daki resimler, kaçak eşya pazarlarının yine kurulduğunu ve eskisi gibi faaliyette bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bizdeki saman alevinin daha uzun ömürlü olup olmıyacağı belli değildir.

Gazeteci Mehmet Ali Kışlalı, kaçakçılık konusunda, Türk ve Amerikan yetkililerinin görüşlerini tesbit etmiştir. Türk yetkilileri, «Biteks, Millî Korunma Kanunu kalktıktan sonra, kanun boşluklarından yararlanarak kurulmuştur. Kaçakçılığın önlenmesi için, kaynağın kesilmesi gereklidir» demektedirler. Yetkililere göre, her kaçak mal satan dükkân birkaç Amerikalı ile anlaşmakta, mallar yakalanınca Amerikalılar, «bunları satmadık, hediye verdik» tarzında yalan beyanlarla dükkân sahibini kurtarmaktadır.

Türk yetkili, bizim bu yolda her çabayı gösterdiğimizi, Amerikalıların da çaba göstermesi gerektiğini belirtmiştir: «Amerikan personelinin kanunlarımıza uymasını sağlamak için müsamahasız bir gayret sarfediyoruz. Hakların suiistimalini önlemek için Amerikalıların da gayretleri şarttır»

Kışlalı —Amerikalılardan edindiği bilgiye dayanarak—, 7 bin Adana'da, 7 bin İzmir'de 7 bin Ankara'da ve gerisi yurdun öteki köşelerinde olmak üzere 30 bin Amerikalı bulunduğunu yazmaktadır. Ankara, İstanbul, Karamürsel, Adana, Çorlu, İzmir, Samsun ve Diyarbakır'da 8 P.X. mevcuttur.

Amerikalı yetkililer, kendilerinin sebebiyet verdikleri kaçakçılık olaylarında sorumluluğu bize yüklemeye kalkışmışlardır. Onlara göre, P. X. mallarının geldiği gümrük depoları, büyük çapta kaçakçılık merkezleridir. Mallar, hırsızlık yoluyla, depolardan karaborsaya intikal ettirilmektedir. P.X.'lerin kurulduğu 1955 yılından bu yana, depolardan veya malların nakli sırasında 300 milyon dolar değerinde eşya çalınmıştır!

Türk yetkilileri ise, «Hırsızlık vak'alarını bize intikal ettirmediklerine göre, iddiaları ciddiye alamayız» demektedirler P.X.'lerle ilgili bir Türk ise, kaçakçılığa yüksek mevkilerdeki Amerikalıların da isimlerinin karıştığını ileri sürmektedir: «Bu, hırsızlık değil, kaçakçılıktır. Muhasebe ile nakliyeyi yapanlar arasında bazan daha yüksek seviyeli kişilerin de katılmasıyla yürütülmektedir».

Ve Genelkurmay Başkanı iken bizzat Sunay'ın uğraşmasına rağmen, P.X. kaçakçılığı işi bir türlü çözülememiştir. Dışişlerinde bu işi ciddiye alan Pertev Subaşı'nın ise yeri değiştirilmiştir!

Milyonerlerimiz!.

Bilenlere bilmeyenlere, duyanlara duymayanlara müjde! Milyonerlerimiz çoğalıyor... Evet, evet, devr-i dilâra-i demokraside, Süleyman Beyin Başbakanlığında, Adalet Partisinin iktidarında milyonerlerimizin sayısı günbegün artıyor... Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınlarına göre, 1958 yılında bütün bir Türkiye'de yılda bir milyon liranın üstünde net gelir bildirip vergisini ödeyen milyoner sayısı 49 imiş. Bu, 1959 yılında 59, 1960 yılında da 87 olmuş.

27 MAYIS'IN KERAMETİ

Hani «piyasa ürkektir, paralar yastık altına girdi» falan diyorlardı ya, meğer bunlar hep lâfmış! 1961 yılında milyonun üstünde net gelir bildiren milyonerlerimizin sayısı birden 110'a fırlamış. 1962 de iktidara İnönü ve ve CHP. geldiği için olacak, bir düşüş olmuş bu sayıda... Milyonluk gelir sağladıklarını bildirenler, daha doğrusu milyonluk gelir sağladıklarını beyannamelerinde bildirenlerin sayısı birden 75'e düşmüş. Ama nasıl oldu ise olmuş gene CHP ve İnönü İktidarda iken 1963'de bu sayı 115'e çıkmış.

SADECE İSTANBUL'DA

1965 yılında ise, bırakın Türkiyeyi, sadece İstanbul'da milyonun üstünde net gelir elde ettiklerini bildiren ve bunu beyannamelerine yazan milyonerlerin sayısı 116 olmuş. Gene Devlet İstatistik Enstitüsü yayınları ve Resmî Gazetede yayınlanan vergi açıklaması listelerine göre, İstanbul şehrinde 104 bin beyannameli vergi mükellefi var. Bütün Türkiye'de ise bu mükelleflerin sayısı 310 bin.

KEYFE BAKIN SİZ

Gene Türkiye'yi bırakıp İstanbula geliyoruz... Sadece İstanbul'da, yılda 100 bin liranın üstünde vergi ödeyen ve 200 bin liranın üstünde net gelir gösteren mükelleflerin sayısı 979 kişi. Bu 979 İstanbul'lu geliri bol vatandaşımızın bir yıllık net kazançları ise 689 milyon lira... İstanbul'da yılda iki milyar liralık net gelir elde edildiğine göre, demek ki, 104 bin beyannameli vatandaştan 979 tanesi, bu gelirin üçte birini kazanıyor ve aralarında bölüşüyorlar.

TÜRKİYE'NİN BEŞTE BİRİ

Türkiye'deki byannameli vergi mükellefi olan 310 bin vatandaşımızın bildirdiği yıllık net gelir ise 3,5 milyar civarında. Demek ki, Türkiye'de elde edilen gelirden beşte birini İstanbul'daki 979 kişi elde ediyor, geriye kalan 309021 kişi de bunun üst tarafını bölüşüyor... Tanrı, bu 979 kişinin keselerine Halil İbrahim bereketi versin doğrusu.. Bir şey daha: Bu 979 vatandaşımızdan 554 tanesi Türk asıllı, geri kalan 425 tanesi de, çoğunluğu Musevi olmak üzere Rum ve Ermeni asıllıdır.

AVUKATLARIMIZ, DOKTORLARIMIZ

Vergi beyannameleri incelendiğinde görülen bir başka gerçek de şu: Anlaşılan islerinin çokluğundan olacak, avukatlarımız, doktorlarımız, mimar ve mühendislerimiz, aldıkları vizite ücretlerini, proje ücretlerini, müşavere ücretlerini vergi defterlerine kaydetmeyi unutuyor olmalılar ki, 1965 yılında 100 bin liranın üstünde vergi ödeyen sadece 3 doktor ve 5 avukat var. Bir dâvaya 50—60 bin liradan aşağı girmeyen, bir ameliyatı 5—10 bin liradan aşağı yapmayan ve müşterileri kapılarında kuyruk nice ünlü hekimlerin, ünlü avukatların adlarını da bu listelerde bulmak mümkün değil.

MERAK EDERSENİZ

Daldan dala atlıyoruz ama, zenginin malı, züğürdün çenesini yorar demişler. Boş durmaktan ise, çenelerin yorulması iyidir. Onun için size, İstanbul'da yaşayıp çalışan, daha çok da ticaret, bankacılık, komisyonculuk, sigortacılık, ithalâtçılık, ihracatçılık gibi aracılık işleri ile uğraşıp, sadece kazançları değil, ödedikleri vergiler bile milyon liranın üstünde olan belli başlı milyonerlerimizin de adlarını gene bu vergi ödeme listelerinden çıkararak verelim. Gerçek milyonerler kimlerdir? Bu liste iyi bir ölcüdür:

Necmi Komili.... 1965 yılında 2.071.331 lira vergi ödemiş. Tarık Koyutürk'ün ödediği vergi daha çok, 4.870.784 lira ödemiş. Vedat Özsezen 3.6 milyon, Fazıl ve İsmail Beyner kardeşler 2.5 milyon, Eli Burla 2.5 milyon, Danyel Burla 2.5 milyon lira vergi ödemişler. Bir ilâ iki milyon lira arasında vergi ödeyenler ise, -aradaki yüzbin, iki yüzbin, beşyüzbin hattâ 8 - 9 yüzbin liracık küsurları yazmıyoruz, herhalde çok önemli değildir-, şöyle sıralanıyorlar: Ali Bezmen, İzzet Baysal, Murat Takis, Sıtkı Koçman, S. Göktuğ, Halis Demirezen, Ahmet, Mustafa ve Hatice Topbaş, Bedrettin Tümay....

... Yümnü Osman, Murat Bezmen, Mümtaz Fazlı, Ahmet Sadıkoğlu, Mustafa Kurtkaya, Cemal Atay, Ahmet Özel, Hamdi Başaran, Lori Burla, Bernar Sanman, Heri Bornstar, Fred Burla, Yorgi Papadopulo, Zaharya Bovotes, Hayim Harunel, İzak Alfondri.. Bir milyon liranın üstünde vergi ödeyen milyonerliklerinden hicbir şekilde şüphe edilmiyecek kişiler listesi böyle uzayıp gidiyor. Dediğimiz gibi, Tanrı keselerine Halil İbrahim bereketi versin. Yalnız işin bir garip tarafı var. İstanbul'daki 104 bin beyannameli gelir vergisi ödeyicisinden nasıl oluyor da 979 tanesi, bir yılda 689 milyonu bölüşürken, 75 bin doktor, avukat, mimar ve mühendis gibi hizmet sektörü erbabı yılda 800 lira maaşlı bir küçük memurdan veya isciden daha az vergi ödüyor? Milyonun üstünde kazanç sağlayanlar da bu kazançlarının acaba ne kadarını yurt kalkınmasına yardımcı olacak yatırım sahalarına aktarıyorlar? İnsan ister istemez bunları da merak ediyor...

İlhami Soysal

BATIDA ORTANIN SOLU SOSYALİZM VE KOMÜNİZM

Doğan Avcıoğlu

«Şarkta kelimelerden korkulur» denir. Kelimelerden mi, yoksa çıkarların sarsılmasından mı korkulur, üzerinde durmıyacağız. Yalnız örnek alma iddiasında olduğumuz Batıda, bugün Türkiyede umacı diye gösterilmeye çalışılan kelimeler ve düşünceler, çoktan umacı olmaktan çıkmıştır.

27 Mayıs öncesinin üç hürriyetçi profesörü olan Feyzioğlu-Yalçın Giritli üçlüsünün 1967 Türkiyesinde, profesyonel cânilermiş gibi göstermeye çalıştıkları Marks ve Engels'in Komünist Manifestosuna bir göz atalım. Orta Doğu Üniversitesi öğretim üyelerinden Dr. Yaşar Gürbüz'ün dilimize çevirdiği G. Bourgin ile P. Rimbert'in «Sosyalizm» adlı ufak kitabının sonunda, Komünist Manifestosunda neler istendiğinin bir listesi var. Listeye bakılınca görülecektir ki, 1848 Komünist Manifestosu taleplerinin birçoğu, ileri kapitalist ülkelerde dahi gerçekleşmiştir. İşte Manifestoda yer alan belli başlı taleplerden bazıları:

— Çok müterakkı vergi.

— Millî fabrikaların, istihsal vasıtalarının çoğaltılması, toprağın bir plana göre sürülmesi ve değerli hâle getirilmesi.

— Bütün çocukların devlet okullarında parasız okutulması, çocukların bugünkü şekliyle fabrikalarda çalışmalarının yasaklanması.

— Herkes için ayni çalışma mükellefiyeti, endüstri ve hassaten ziraat için kuvvetli teşkilât.

— Şehirle köy arasındaki zıddiyeti ortadan kaldırmak için ziraatle endüstrinin birleştirilmesi.

— Kredinin, devlet sermayesiyle kurulan tek bir banka hâlinde toplanması.

— Bütün ulaştırma vâsıtalarının devletin elinde toplanması.

Komünist Manifestosunda sağcılarımızı ürkütebilecek ancak iki madde vardır. Bu maddeler, «Toprak mülkiyetinin devlete verilmesi ve toprak gelirlerinin devlet harcamalarına tahsisi» ile «miras hakkının lâğvı»dır. Yalnız bu iki görüşün de fikir babası, marksistler değil, ünlü İngiliz liberal iktisatçılarıdır. Liberaller, toprağın özel mülkiyeti, kapitalizmin gelişmesini engelliyor diye, arazinin devletleştirilmesini istemişlerdir. Miras hakkına en kesin cephe alan kişi, liberal Stuart Mill olmuştur. Nitekim ileri kapitalist ülkelerde, ağır veraset vergileri yoluyla, miras hakkı hayli sınırlandırılmıştır. İşte pek korkulan Komünist Manifestosunda ileri sürülen talepler bundan ibarettir!

Şimdi Fransada Meclis seçimleri vardır. Seçime, radikallerden başlayıp sosyalistlerden geçerek komünistlere kadar uzanan sol partiler işbirliği halinde gitmektedirler. Seçimde, dar bölge sistemi uygulanmaktadır. Yalnız ilk turda seçilebilmek için, oyların yarısından çoğunu almak gereklidir. Fransa tipi bol partili bir ülkede, ilk turda yüzde 51'i sağlamak imkânsız gibidir. Bu sebeple, sonuç, adayların biribirlerinin lehine feragat ettikleri ikinci turda alınmaktadır. İşte sol partiler, ikinci tur için ülke çapında anlaşmışlardır. Prensip itibariyle, birinci tur sonuçlarına göre, en iyi durumda bulunan ya da kazanma şansı en fazla olan solcu aday lehine, öteki solcu adaylar çekilecek ve bu tek adayı destekleyeceklerdir. Sol partiler, seçimlerle ilgili bu işbirliğinin, bir ortak program etrafında toplanarak sürdürülmesi ve bir sol cephenin kurulması için faaliyet göstermektedirler.

Komünist Partisi, Fransada oyların yüzde 20-25'ini alan güçlü bir partidir. 1945-47 döneminde, Hükümette de görev almış, Savunma gibi önemli bakanlıkların başında bulunmuştur. Soğuk Harbin başlamasıyla, Fransanın en büyük siyasî teşekkülü olmasına rağmen, Komünist Partisi koalisyondan atılmış ve tecrit edilmiştir. Ama Soğuk Harbin yumuşamasıyla, Fransada Komünist Partisi umacı olmaktan çıkmıştır. 29 Ocak 1967 tarihli l'Express dergisi, Fransız Kamu Oyu Enstitüsünün, Komünist Partisine karşı Fransız halkının tutumuyla ilgili bir araştırmasının sonuçlarını yayınlamıştır. 1964 yılında Fransız halkının yüzde 31'i Komünistlerin hükûmete katılmasına taraftardı, yüzde 30 ise karşıydı. 1967 başında ise, Komünistlerin hükûmet sorumluluğu yüklenmesini isteyenlerin oranı yüzde 40'a çıkmış, aleyhtarlar yüzde 24'e inmiştir. Fransızların yüzde 51'i, Komünist Partisinin geçmişteki rolünün faydalı olduğu kanısındadırlar.

Fransız Komünist Partisi, ihtilalci görüşlerini terketmiştir. Teorik planda tam bir vuzuha varmış olmaktan uzak bulunmakla beraber, Fransada kimsenin tereddüdü yoktur ki, Komünist Partisi seçimle gelip seçimle iktidardan gidecektir. Muhalefet ve hürriyetlere öteki partiler gibi saygılı olacaktır.

Öte yandan Fransız Sosyalist Partisinin (SFIO) Washington'a Komünist Partisinin (PC) ise Moskova'ya yakınlığı meselesi, Soğuk Harbin yumuşaması ve Avrupa komünist partilerinin daha bağımsız politika izlemeye yönelmeleri yüzünden bir mesele olmaktan çıkmıştır. Fransada Komünist Partisi artık, millî partilerden biri sayılmaktadır. Bu gelişme, Komünist Partisi ile sosyalist partiler arasındaki farkı da azaltmıştır. SFIO'ya nazaran PC, daha köklü reformlar isteyen bir parti hâline gelmiştir.

Birkaç yıldır Türkiyede de en fazla tartışılan konu, ortanın solu, sosyalizm ve komünizm gibi çeşitli sollar arasındaki farklardır. Anayasa Mahkemesi, iki yıldır bu ayırımı yapmayı başaramamıştır. Prof. Feyzioğlu ve arkadaşları ise, ortanın solunu sosyalizme kaymaktan kurtarmak için müthiş bir kampanya açmışlardır. Sayın Prof. Tarık Zafer Tunaya'nın deyimiyle, bir «kavram sahtekarlığı» içinde, «tabulandırılmış ne olduğu anlatılmayan, anlamları değiştirilmiş soyut formüllere karşı, insanları bilmedikleri şeylere karşı seferber etmek» istemektedirler. Bu bakımdan, Fransız sol partilerinin seçim programlarını karşılaştırarak, şu sol umacıların ne biçim şeyler olduğunu tanımak faydalıdır.

Fransada halen üç sol eğilim görülmektedir. Bunlardan birincisi Radikal Parti, SFIO ve bazı ilerici dernekleri bir araya getiren Mitterand'ın liderliğindeki Sol Fedrasyon'dur. Federasyon, ortanın solu eğilimini temsil etmektedir. İkinci grup, üyeleri arasında Mendes-France da bulunan Birleşik Sosyalist Partisi (PSU)'dir. Prof. Feyzioğlu'nun Türkiyede reklâmını yaptığı ve sosyalist görüşlerini Milliyet gazetesinde tanıttığı Mendes - France'ın partisinin programı ise, sosyalist eğiliim temsil etmektedir. Nihayet üçüncü grup, Komünist Partisidir. Karşılaştırmada görülecektir ki, Mendes-France'ın partisinin programı, komünistlerinkinden hiç de geri değildir, hatta bazı noktalarda belki daha ileridir: PSU, planın özel teşebbüs için de bağlayıcı olmasını istemekte ve geniş bir millîleştirme hareketini savunmaktadır. NATO'dan çıkmaya taraftardır. Atlantik Paktının 1969'da son bulmasından yanadır. Ortak Pazar'a, «Halk Demokrasileri» de dahil bütün Avrupa ülkelerinin katılmasını istemektedir. Komünist Partisi programı, bundan çok daha ilerde değildir.

Sol partileri hâlen en çok ilgilendiren konu, rejim ve anayasa meselesidir. Sol anayasa ile cumhurbaşkanına tanınan geniş yetkilere ve parlamentonun ikinci planda, önemsiz bir organ hâline gelmesine şiddetle karşıdır. Başkanın, Meclisi hiçe sayıp sık sık referanduma gitmesi eleştirilmektedir. Anayasanın 16. maddesi, cumhurbaşkanına, bütün yetkileri kendinde toplama hakkını vermektedir. De Gaulle'cülere göre, Hükümet, Meclise değil geneloyla seçilen cumhurbaşkanına tâbidir. Cumhurbaşkanı, Mecliste muhalefet çoğunluk sağlasa dahi, bir azınlık hükümeti kurabilir. Çoğunluktaki muhalefetin gensorusu üzerine Meclisi feshedip yeni seçimlere gidebilir. Şimdi Fransada en çok tartışılan konu, sol, Meclisin feshinden sonra ikinci defa da çoğunluğu sağlarsa ne olacağıdır. Bu takdirde cumhurbaşkanının istifa etmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Ama Anayasanın 16. maddesine dayanarak, bütün yetkileri elinde toplamak suretiyle General de Gaulle'ün işbaşında kalmasından da endişe edilmektedir. Görüldüğü gibi. Fransada ön planda bir rejim ve anayasa meselesi vardır. Ama sol partilerin hiçbiri zayıf ve istikrarsız hükümetlere yol açan eskiye dönüşü de istememektedirler. Cumhurbaşkanının yetkilerini azaltacak, meclisin yetkilerini arttıracak, fakat disiplinli bir çoğunluğa dayanan güçlü hükümetler kurulmasına imkân verecek reformlar ileri sürmektedirler.

Şimdi üç sol grubun, belli başlı konulardaki tekliflerini yakından görelim:

JOHNSON - BREJNEV - DE GAULLE

ORTANIN SOLU
(Federasyon)

ANAYASA

— Sol iktidara gelince, geniş bir Anayasa değişikliği için Kurucu Meclis seçimine gitmeye ihtiyaç yoktur. Ama Anayasanın demokrasinin işlemesi için zorunlu olan bazı maddeleri değiştirilmektedir. Özellikle, 16. madde kaldırılmalıdır. Bir Anayasa Yüksek Mahkemesi kurulmalıdır. Yüksek Hâkimler Kurulu ıslah edilmelidir.

— «Blok oy» usulü iyice sınırlandırılmalıdır. (Bizce de plân ve Bütçe dolayısiyle uygulanmak istenen blok oy usulü, bir tasarının maddelerinde değişiklik yapılmadan, toptan kabul veya reddini öngörmektedir).

— Habeas Corpus'un Anayasaya ithali, sendika özgürlüklerinin genişletilmesi ve teminata bağlanması, haberleşme hakkının ve kullanılışının teminat altına alınması (İktidarın radyodan keyfince yararlanması, tartışma konusudur).

PARLÂMENTO

Hükûmet istikrarını sağlamak için, Başbakanın seçilmesi sırasında, Hükûmet ile Mesliste dayandığı çoğunluk arasında, Meclis dönemince sürecek bir mukavele yapılmalıdır. Hükûmet buhranı, Meclisin zorunlu olarak feshini gerektirmelidir.

PLÂN

Sol, plânı dayanılmaz bir baskı aracı yapmak niyetinde değildir. Aksine, teşebbüs gücünü, plân temel amaçlarına aykırı düşmediği ölçüde, teşvik etmek ve harekete geçirmek istemektedir.

Plânın hazırlanması: Hem Meclis dönemi için bir plân olacaktır. Plân, millî meclisler ile mahallî komisyonlar arasında karşılıklı temaslar ve parlâmentonun yetkili komisyonları ile Sosyal ve Ekonomik Konseyin işbirliği suretiyle hazırlanacaktır.

Uygulama: Bir Yatırımlar Komisyonu kurulacaktır. Devlet bütçesi iki kısma bölünecektir: Yatırım harcamaları (5 yıl için) ve yıllık bütçe. Mahallî idareler ile kamu teşebbüsleri de bu usulü uygulayacaklardır. (Demek ki yatırımlar, bir Meclis dönemi için plânlanacaktır. Ancak cârî harcamalar bütçesi her yıl hazırlanacaktır).

MİLLÎ EĞİTİM

Eğitim, demokratlaştırılacaktır. Parlâmentoya sunulan Beş Yıllık Plânda özellikle şu hususlar yer alacaktır: Mecburî eğitim süresinin uzatılması (amaç: 18 yaş), ortak bir müşahade yılının tesisi okuma ödeneği sisteminin kurulması, kamu yardımı gören özel okulların ve hocaların, giderek millî eğitim sistemi içine alınması (özel eğitime son verilmek istenmektedir).

ÇALIŞMA HAYATI

İş müfettişlerinin yetkileri ve imkânları arttırılacaktır. İşçilerin, issizlik olan bir işkolundan öteki işkollarına geçebilecek biçimde yetişmelerini ve yeni meslek, edinme meselelerini çözmek üzere, Plân Bakanlığına bağlı tek bir teşkilât kurulacaktır. Meslekî eğitime hız verilecektir.

Teşebbüslerdeki işçi komitelerinin yetkilerini arttıracak biçimde yeni bir işçi statüsü hazırlanacaktır. Teşebbüslerin işletme hesaplarını, işçiler görebilecektir. Teşebbüslerde sendika şubesi bulunacaktır.

İşçilerin teşebbüslerde temsilinin çeşitli biçimleri, sendikalarla birlikte incelenecektir. Artı - değer (plus-values) vergilendirilecek, bundan kollektivitenin ve işçilerin yararlanması sağlanacaktır. Bu sayede ücretlerin vergileri azaltılacaktır.

MESKEN

Yılda 600 bin mesken yapılacaktır. Meskenlerin 480 bini kamu yardımlarından yararlanacaktır. Bunların 350 binini sosyal meskenler teşkil edecektir.

— Arazi politikasında, vergileme ve kamulaştırma konularında yetkili tek bir yargı organı tesis edilerek birlik sağlanacaktır. Şufa hakkı genelleştirilecektir. Mahallî idareler için bir arazi vergisi konulacaktır. Şehircilik konusunda, kamu teşebbüsüne önce-

SOSYALİST
(Birleşik Sosyalist Partisi)

De Gaulle rejiminin getirdiği kurumların düzeltilmesiyle yetinilmez. Sosyalizmin kurulmasına imkân veren yeni bir demokrasinin inşası şarttır.

— Referandum: Plebisit biçimindeki bugünkü uygulamaya son verilecektir. Referandum, yüksek bir seçmen yüzdesinin talebiyle yapılabilir. Ayrıca yeni seçimleri gerektirmeyen bir durumda, çoğunluk partileri arasındaki anlaşmazlık üzerinde referanduma gidilebilir.

— Cumhurbaşkanının, geneloyla seçilmesi, ancak bugünkü aşırı yetkilerinin kaldırılması ve görev süresinin dönemi süresinin yasama dönemi süresine indirilmesiyle mümkündür. Cumhurbaşkanı ikinci plânda bir rol oynamalıdır.

Meclis dönemince sürecek bir hükûmetin teşkili şarttır. Bir Meclis döneminde tek hükûmet, tek plân olmalıdır. Meclis kanun yapar ve denetler. Kanun teklifinde bulunma ve tasarılarda değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bloke oy usulü kaldırılacaktır. Senatonun muhafazası zorunlu değildir. (Hâlen Meclisin yasama yetkisi çok sınırlıdır. Sol bu yetkiyi genişletmek istemektedir).

Plân bütün millî faaliyeti kapsar. Hükûmet, idare ve bütün sanayiler plâna uymak zorundadır. Plânlama dışında bırakılmış hiçbir sektör olamaz.

Plânın hazırlanması: Plân tercihleri, Ekonomik Meclis ile millî politikanın temsilcileri tarafından tartışılacaktır. Mahallî meclisler, bölgesel plânları hazırlayacaklardır.

Plânın uygulaması: Hazırlayıcı bütün büyük servisleri toplayan bir Plân Bakanlığı kurulacaktır (Plân Komiserliği, İmar - İskân, Bütçe, İstatistik, Hazine ve Kredi gibi). Plân Bakanlığı öteki bakanlıkların, özellikle Maliyenin üstünde olacaktır. Büyük kamu teşebbüsleri ile özel teşebbüsler ve mahallî idareler, kalkınma plânlarına uymak zorundadırlar.

Her çeşit öğretimi, her biçim öğretmeni ve bütün eğitim kurumlarını toplayacak bir millî eğitim idaresi kurulacaktır. Bu, tek ve lâik bir idare olacaktır. Özel öğretim kurumları ve öğretmenleri, bu idareye entegre edileceklerdir. 6—18 yaş arasında öğrenim mecburîdir. Okuma ödeneği sistemi kurulacaktır.

Plân Bakanlığı bir istihdam politikası düzenleyecektir. Daha faal bir meslekî eğitim politikası uygulanacak ve yetişkinlerin devamlı eğitimi sağlanacaktır. Prodüktivite artışından elde edilen kazançlarla beslenen bir millî fon'dan, yeni bir meslek edinen işçilerin bu süre zarfında ücretleri tam ödenecektir. Fabrika kapama niyeti, iki ay önceden bildirilecektir.

Teşebbüslerde demokrasi: Sendikaların teşebbüslerdeki şubeleri tanınacak ve teminat altına alınacaktır. Teşebbüslerdeki işçi komitelerinin yetkileri arttırılacaktır. İşçilerin temsilcilerine, teşebbüsün faaliyeti ile ilgili her türlü bilgi açık tutulacaktır.

Haftada 40 saat fiilî çalışma, yeniden gerçekleştirilecektir.

Yılda 500 bin mesken yapılacaktır. Bunların 300 bini ucuz kiralı meskenler olacaktır. Geriye kalan 200 bin sosyal meskenin kirası ise, biraz daha yüksek tutulacaktır.

— Bir Millî Mesken Servisi kurulacaktır. Mesken sıkıntısı çekenlerin temsilcileriyle ihtisas erbabı bu serviste yer alacaktır. Verimsiz giderlerin azaltılması ve yeni vergilerle mesken için 10 milyar Frank kredi sağlanacaktır.

KOMÜNİST

«Kişisel iktidar» rejiminin dayandığı bütün Anayasa maddeleri kaldırılmalıdır. (Not: Öteki sol kuruluşlar, teferruatlı programlarla ortaya çıktıklar halde, Komünist Partisi, birçok halde kısa ve genel formüllerle yetinmiştir).

Millet Meclisi, nisbî temsil esasına göre seçilmelidir. Hükûmet, Meclis önünde tam sorumludur ve halk çoğunluğunun istediği programı uygulamakla yükümlüdür (Komünist Partisi, Meclis hâkimiyetinden ve nisbî temsilden yanadır. Nisbî temsil dışındaki öteki seçim sistemleri komünistlerin büyük sayıda koltuk kaybetmelerine yol açmaktadır).

Fransa'nın ekonomik genişlemesini, sınaî kalkınmasını ve tarımın modernleştirilmesini sağlamak için, «ekonomik fedoalite» lerin ülke üzerindeki egemenliklerini sürdürmeleri ve ülke zenginliklerine el koymaları imkânsız hale getirilmelidir.

Bu, bir ekonomik ve sosyal kalkınma plânını varlığını ve hâlen büyük sermayenin kontrolunda bulunan millî ekonominin kilit sektörlerinin millîleştirilmesini gerektirir.

Demokratik plânlama ve millîleştirme, üretim güçlerinin gelişmesine uygun düşen kudretli ekonomik ünitelerin kurulmasına imkân verecektir.

Langerin - Wallon plânından esinlenerek, eğitimde demokratik reforma gidilecektir. Devlet bütçesinin dörtte biri eğitime ayrılacaktır. Öğretim, 18 yaşa kadar mecburî olacaktır. Burs sayısı ve miktarı arttırılacak, muhtaç çocuklara okuma ödeneği verilecektir.

Sendika özgürlükleri genişletilecek ve teminat altına alınacaktır. Grev hakkını kısıtlayan hükümler kaldırılacaktır. Kamu kuruluşlarında ve millîleştirilmiş teşebbüslerde demokratik yönetim sağlanacaktır. Teşebbüslerdeki işçi komitelerinin yetkilerinin genişletilmesi suretiyle, işçilerin her kademede kontrol yetkisine sahip olmaları gerçekleştirilecektir. Sendikalar, teşebbüslerde serbestçe faaliyet göstereceklerdir. Ücretlerde azalma olmadan çalışma saatleri indirilecek ve yeniden haftada 40 saat çalışma gerçekleştirilecektir.

Yılda 600 bin mesken yapılacaktır. Bunların 300 bini işçi ailelerine ve genç evlilere açık tutulan ucuz kiralı meskenler olacaktır.

Vergilendirme yoluyla, inşaat arazisi fiyatları makul hadlere indirilecektir. Arazi satışlarında, belediyeler öncelikle satın alma hakkına sahip olacaklardır.

lik ve üstünlük tanınacaktır.

— Mesken kredisi konusunda ihtisaslaşmış bir kamu teşebbüsü kurulacaktır. Kiralar sıkı kontrol altına alınacaktır. Gelirleriyle sınırlandırılmaksızın, mesken sahibi olmak isteyenlere kredi verilecektir.. İnşaat için yapılan istikrazlar fiyat yükselmelerine karşı korunacaktır.

— İnşaat arazisi, belediyelerin mülkiyetine geçecektir. (yılda 13 bin hektar). Emlâk şirketleri millîleştirilecektir. Boş tutulan yeni meskenlere el konulacaktır.

MİLLİLEŞTİRMELER

Silâh sanayii, yatırım bankaları ve uzayla ilgili sanayi millîleştirilecektir.

— İlâç imâl eden teşebbüsleri kapsayan kamu kuruluşu niteliğinde bir merkezî ofis kurulacaktır.

— Nakliye enerji çelik sanayii gibi bazı ekonomik sektörler devletin özel sorumluluğunu gerektirmektedir.

Kapitalist mülkiyet sistemi kaldırılmalı ya da düzeltilmelidir. Tekeller ile yöneticilerinin ehliyetsizlikleri ya da kötü niyetleri dolayısiyle öncelik taşıyan amaçların gerçekleştirilmesine zarar veren teşebbüsler, millîleştirilmelidir. Millîleştirildikleri halde yeniden özel teşebbüse bırakılan (Dassault. Air-Inter v.b.) gibi teşebbüsler yeniden millîleştirilecektir.

— Büyük bankalar, çelik sanayii, petrol, atom sanayii, gemi inşaat şantiyeleri, büyük kimya ve ecza lâboratuarları yasama döneminin başında millîleştirileceklerdir.

Millî ekonominin, büyük sanayiin kontrolü altındaki kilit sektörleri millîleştirilecektir.

Çelik, demir madeni, kimya, petrol, otomobil, elektronik, aeronotik, hava taşıması tekelleriyle büyük yatırım bankaları ve sigorta şirketleri millîleştirilecektir.

Barışçı anlaşmalarla, büyük bir millî atom sanayii kurulacaktır.

VERGİLENDİRME

Anormal imtiyazlar kaldırılarak vergi sistemi basitleştirilecektir. Temel tüketim maddelerinden alınan vergiler kaldırılacaktır. Gelir vergisinde en az geçim indirimi oranı yükseltilecektir. Artı değerin vergilendirilmesi genelleştirilecektir. Veraset vergileri özellikle mirasçının serveti gözönünde tutulacak biçimde ıslah edilecektir. Mahallî idareler yararına arazilerin kapital değerlerine dayandıran bir arazî vergisi alınacaktır.

Yüksek gelirler vergilendirilecek, en az geçim indirimi 2500 franktan 4 bine yükseltilecektir. Dar gelirli ailelerin tükettikleri mallar üzerinden alınan tüketim vergisi azaltılacaktır. Veraset vergisi oranlarının yükseltilmesi ve gerek servet transferi dolayısiyle, gerekse her yıl alınan bir servet vergisi yoluyla, sermaye vergilendirilecektir. Mahallî idare vergileri yeni baştan düzenlenecektir.

Emekçi kütlelerin sırtına binen her türlü vergiler azaltılacaktır. Buna karşılık, büyük şirketler ve «servet imtiyazlıları» daha fazla vergilendirilecektir.

ÜCRETLER

Ücretlilere tanınan bir statü, ücretlerin tesbiti için, emekçiler ve işverenler arasında millî seviyede gerçek ve özgür müzakereleri teminat altına alacaktır. Ücret tesbiti işi belirli aralıklarda yapılan gerçek toplu sözleşmeler çerçevesinde yürütülecektir.

Düşük ücretlerin prodüktivite artışından daha hızlı yükselmesi sağlanacaktır. Tarım gelirleri ve ücretlerinin, ferdî teşebbüs kârlarına nazaran, üçte bir oranında fazla artışı gerçekleştirilecektir. Gelirler yelpazesi daraltılacaktır. Asgarî ücret, beş yıl zarfında üçte iki oranında arttırılacaktır. İki yıldan az bir süre içinde, asgarî ücret tesbitindeki bölgesel farklar kaldırılacaktır. Asgarî emekli ücreti 250 franka (500 lira) yükseltilecektir.

Bütün ücretler maaşlar, emekli aylıkları yükseltilecektir. En düşük ücret ve maaş 600 Frank (1200 lira) olacaktır.

DIŞ POLİTİKA

AVRUPA

İngiltere ile öteki Serbest Mübadele Bölgesi ülkelerinin iltihakları sağlanacaktır. Ortak Avrupa Kurumları Doğu Avrupa ülkelerine açılacaktır.

— Genel oyla bir Avrupa Meclisi seçilmelidir. Çeşitli Avrupa toplulukları için en kısa sürede ortak bir yürütme organı kurulmalıdır. Bölgesel kalkınma, bilimsel araştırma, sağlık, ulaştırma gibi çeşitli sektörlerde ortak politikaların tesbiti işi hızlandırılmalıdır. Millî plânlamalar, ahenkli hâle getirilmelidir.

İngiltere ve İskandinav memleketleri ile Doğu'nun Halk Demokrasilerinin Ortak Pazar'a katılmalarına çalışılacaktır. Bir Avrupa plânlaması kurulacaktır. İşçi teşekkülleri hiçbir ayrım yapmaksızın Ortak Pazar teşekküllerine girmelidirler.

Her ülkenin egemenliğine saygı gösterme şartıyla bütün Avrupa ülkeleri gittikçe daha sıkı işbirliği yapmalıdırlar.

İktidar, Avrupa teşekküllerinde, tekelci kapitalist koalisyonuna karşı emekçilerin ve milletin çıkarlarını savunan C.G.T. sendikaları ile Komünist Partisinin temsiline karşıdır.

NATO

Fransa, Atlantik İttifakında kalmalıdır, fakat ittifak, yeni baştan, esaslı biçimde düzenlenmelidir.

Aynı zamanda, Fransız solu, Atlantik Paktı ile Varşova Paktını giderek anlamsız hâle getirmek için her türlü çabayı harcamalıdır.

Tam bağımsızlık sağlanmalıdır. Atlantik perspektifleri tamamen terkedilmelidir. NATO'dan ayrılma yolundaki de Gaulle kararlarının hiçbir şekilde gerisine düşülmemelidir 1969'da. Atlantik İttifakının uzatılması reddolunmalıdır. Ekonomik bağımsızlık yolunda aktif bir politika çizilmelidir.

NATO'nun muhafazası, barış içinde bir arada yaşama ilkesine aykırıdır. Fransa, NATO'dan çıkmalı ve ayırım yapmaksızın bütün Avrupa ülkeleri arasında bir kollektif güvenlik anlaşmasının imzalanması için çaba göstermelidir.

ALMANYA MESELESİ

İki Almanya, ekonomik sistemlerini muhafaza şartıyla, bir konfederasyon teskil etmelidir. Böylece, gelecekteki bir birleşme süresi için zorunlu olan kurumsal bağlar yavaş yavaş doğacaktır.

Almanya'ya nükleer silâh imâli vasaklanmalıdır. Oder - Neisse hududu peşinen tanınmalıdır.

Konfederasyon teşkili suretiyle iki Almanya'nın birleşmesi sağlanmalıdır. İki konfedere hükûmet, mevcut hudutları tanımalıdır. Bu durumda, komşu ülkeler, Almanya ile birlikte, nükleer silâhlardan temizlenmiş bir bölge kurabileceklerdir. Her iki Alman hükûmetinin nükleer silâhlara sahip olması reddedilmelidir.

Alman Federal Cumhuriyeti gibi, Alman Demokratik Cumhuriyeti de tanınmalıdır. Almanyanın mevcut hudutları teminat altına alınmalıdır. Federal Almanya Cumhuriyetinin nükleer silâhlara sahip olması yasaklanmalıdır.

BARIŞ VE SİLÂHSIZLANMA

Aynı zamanda, genel ve kontrol altında olmalıdır. Askerî giderler, 1965 yılı seviyesinde dondurulmalıdır. Askerî amaçlara yöneltilmiş atom sanayileri, giderek barışçı amaçlara çevrilmelidir.

— Yerüstü atom denemelerini yasaklayan Moskova anlaşması imzalanmalıdır.

Silâhsızlanma, aynı zamanda, genel ve kontrol altında olmalıdır. Dünyanın bütün ülkelerini toplayan milletlerarası bir teşekkülün çerçevesinde bütün anlaşmazlıkları barışçı yoldan çözmeye yönelmiş bir mekanizma. silâhsızlanma çabalarına paralel olarak kurulmalıdır.

Nükleer silâhsızlanma da dahil, silâhsızlanma, aynı zamanda, genel ve kontrol altında olmalıdır.

— Fransa, bütün silâhsızlanma müzakerelerine katılmalıdır. Moskova Anlaşmasını imzalamalıdır. Nükleer silâhların yayılmasına karşı koymalı ve millî vurucu kuvvetten vazgeçmelidir.

VİETNAM

— Amerikalılar, Kuzey Vietnam'ın kütle halinde bombardımanından vazgeçilmeli.

— Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi gerçekleştirilmesi imkânsız iddialarını terket melidir. Bu iddialar her türlü müzakerenin ön şartı olarak Amerikan kuvvetlerinin çekilmesi ve bütün Vietnam Millî Kurtuluş Cephesinin temsil etmesi yolundadır.

Vietnam Savaşına bir çözüm yolu bulunması, özellikle şu şartların yerine getirilmesine bağlıdır: Hiç değilse müzakere yoluyla tesbit edilecek bir süre sonunda, bütün Amerikan birlikleri ve uyduları, Vietnam'ı terketmelidir. Millî Kurtuluş Cephesi ile müzakere açılmalıdır.

Vietnam Demokratik Cumhuriyeti tanınmalı ve Amerikanın saldırı politikası kınanmalıdır.

İşçi hareketinde son gelişmeler...

Adil Aşçıoğlu

Türk işçi hareketinin bütünlüğünü kurma yolundaki mücadele, bir yandan Türk - İş' in çeşitli alanlardaki yanlış tutumu, öte yandan bazı sendikaların yeni bir konfederasyon kurmalarıyla daha da zayıflamış ve işçi hareketinin bütünlüğünü gerçekleştirme imkânları daha uzak bir geleceğe kalmıştır.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) kurulmasının sebebi, aslında İşçi Partisi ile Türk - İş arasındaki rekabetten doğmuş bulunmaktadır.

Gerçekten Türk - İş politikanın dışında, ya da üstünde kalmak istediğini belirtmesine rağmen, diğer bütün işçi kuruluşları gibi ister istemez politikanın içindedir. Nitekim Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonuna politika dışında kaldığı için yöneltilen eleştiriler karşısında ünlü George Meany, Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonunun politika yapmadığı ve politikanın dışında olduğu iddialarının doğru olmadığını bildirmek zorunda kalmıştır. Ancak Meany'ye göre AFL - CİO'nun politikadan anladığı bazı parlâmento temsilcilerinin davranışlarını izlemek, işçi aleyhtarı parlâmento üyeleri hakkında ufak tefek kampanyalar açmaktan başka bir şey değildir. Biz baskı grubu olarak pekâlâ partiler ve parlâmento üzerinde etkili oluyoruz, diyor, George Meany. Böylece de aslında Amerikan işçi sınıfının politik meselelerle doğrudan doğruya ilgilenmesine lüzum olmadığını, başka bir deyişle Amerikan işçi sınıfının politik bilinçlenmesinin engellenmek istendiğini itiraf ediyor.

Türkiyedeki birçok sendikacının sendikacılık anlayışı, gördükleri Amerikan eğitimi ve etkisi sebebiyle George Meany'nin sendikacılık anlayışından farklı olmadığı için Türk - İş' in görüşleri AFL - CİO'nun görüşlerine tamamen uymaktadır.

Fakat Türkiye'de Amerika Birleşik Devletlerinden farklı olarak etkileri bakımından gücü küçümsenemeyecek olan bir sol akım vardır. Bu sol akımın dayanağı şüphesiz işçi sınıfıdır. İşçi sınıfına dayanmayan ve arkasında işçi sınıfı olmayan bir sol akım uzun sürede elbette havada kalmaya mahkûmdur. Bunun içindir ki, sol akımın hedefi işçi sınıfının bilinçlenmesini sağlamak ve sosyalizmin işçi sınıfının ideolojisi olduğunu ona anlatmaktır.

Türkiye İşçi Partisi elbette bu kuralın dışında olamazdı. Bu sebeple de bütün gayretlerini ve çalışmalarını işçi sınıfı üzerinde toplamak zorundaydı. Bir işçi partisinin asıl amacı ve gücü şüphesiz işçi sınıfının temsilcisi ve sözcüsü olmaktır. Fakat Türkiye'de işçi sendikalarının İşçi Partisinden önce kurulmuş olması ve daha önceki tarihlerde işçi sınıfını politik bakımdan örgütleme denemelerinin başarısızlıkla sonuçlanması, sendikaları uzun yıllar işçi sınıfının biricik temsilcisi durumuna sokmuştur.

Gerçekten sendikalar meslek kuruluşları olmalarına rağmen, ekonomik ve sosyal meselelerin politik meselelerle yakın ilişkileri ve karşılıklı etkileri dolayısiyle ister istemez politik meselelerle de ilgilenmişler ve bu konuda çok kere fikirlerini belirtmek zorunluluğunu duymuşlardır. İşçi sınıfının politik görüşlerinin açıklanmasına ve savunulmasına yarayacak bir partinin bulunmayışı sendikaların bu yola sapmalarına büyük ölçüde sebep olmuştur. Böylece sendikalar hayat gerçeklerinin zorlamaları ile meslek çerçevelerini bir hayli aşmışlardır.

Başta Türk - İş olmak üzere işçi sendikalarının yıllardanberi genel kurullarına sundukları raporların ve basına verdikleri demeçler incelenirse görülecektir ki, meslek meseleleri dışında çok zaman politik meseleleri de ele almak zorunluluğu duyulmuştur. Hele son yıllarda toprak ve vergi reformu, dış ticaretin devletleştirilmesi, millîleştirme, tasarruf bonoları, plânlama gibi bir takım politik meseleler sendika faaliyetlerinin ana meseleleri haline gelmiştir. Türk - İş bütün bu konular hakkında sendikalar ve dolayısiyle işçi sınıfı adına görüşlerini bildirmiştir. Bütün bunlar, sendikaları ve Türk - İş'i işçi sınıfının yalnız ekonomik ve sosyal değil, aynı zamanda politik temsilcisi haline getirmiştir.

Bu durum karşısında İşçi Partisinin ortaya çıkması Türk-İş için işçi sınıfının her alanda tek temsilcisi olmak imtiyazına bir darbe teşkil etmiş ve Türk-İş partiyi âdeta kendi yetkilerinin kısılmasına sebep olacak bir varlık olarak görmüştür.

Diğer yandan işçi sınıfının temsilcisi olmak iddiasında bulunan bir partinin de işçi sınıfına ve işçi sendikalarına dayanmak ve onları kendi görüşüne uygun bir duruma getirmek istemesi kadar tabii bir hareket düşünülemez. Fakat mevcut sendikaların tamamen kapitalist ideoloji açısından örgütlenmiş ve yöneticileri ile üyelerinin buna göre eğitilmiş oldukları bir ortam içinde sosyalist bir işçi partisine karşı en büyük direnme işçi sendikalarından ve Türk - İş'ten gelmiştir. Bu durum karşısında Türkiye İşçi Partisi de, programına ve görüşüne uygun işçi sendikaları ve sendikacılar aramaya başlamış, bulamayınca da işçilerin mevcut sendikalar dışında yeniden örgütlenmelerini istemiştir. Bu istek ise parti ile sendikaları ve Türk - İş'i, bu defa örgütlenme alanında karşı karşıya getirmiştir.

Bazı yöneticileri İşçi Partisinde görevli olan sendikalar Türk - İş'e üye oldukları halde Türk - İş'in desteğini ve güvenini kaybetmişlerdir. Türk - İş'e üye oldukları halde Türk - İş' in desteğini kaybeden ve Türk-İş'i birçok noktalarda haklı olarak eleştirmeye başlayan bu sendikalar neticede varlıklarını korumak için ayrı bir konfederasyon etrafında toplanmaktan başka çıkar yol görememişlerdir. Türk - İş'i eleştiren ve onunla birçok noktalarda uyuşamayan sendikalar şüphesiz sadece DİSK'i kurmuş olan 5 sendikadan ibaret değildir. Fakat çoğu sendikalar, Türk - İş' in birçok konulardaki tutumunu yermek ve eleştirmekle beraber, hiçbir zaman Türk - İş' ten ayrılmamışlar, mücadelelerini konfederasyon içinde yürütmeyi tercih etmişlerdi. Şurasını açıkça belirtmek gerektir ki, Türk - İş de bu eleştiriler karşısında oldukça büyük bir hoşgörürlük göstermiştir. Nitekim, Türk - İş'e ve sendikalara karşı en ağır suçlamaları yapmış olan Petrol - İş'i 18 ay gibi uzun bir süre için bünyesinden çıkardığı halde, bu sendikanın son günlerde Batman'da yaptığı grevi desteklemekten geri kalmamış ve sendikanın Türk - İş' ten 18 ay için uzaklaştırılmasının sebepleri arasında bulunan «antidemokratik tüzük» ünün değiştirilmesi meselesini bile bir yana bırakmıştır. Türk - İş' in Petrol - İş'e karşı bu hoşgörürlüğünün şüphesiz daha başka sebepleri varsa da, asıl önemli olanı bu sendikanın Türk - İş'ten ayrılıp DİSK'e girmeyeceğinden emin olmasıdır.

Türkiye İşçi Partisinin görüşlerine uygun olarak yeni bir konfedarasyonun kurulmuş olması şimdi hem Türk - İş'le İşçi Partisi arasındaki mücadeleyi, hem de sendikalar arası mücadeleyi şiddetlendirmiştir. Türk-İş Genel Sekreterinin son günlerde basında yer alan ve Türkiye İşçi Partisini yakışıksız suçlamaları, mücadelenin şiddetine yeni bir örnektir. Diğer yandan DİSK de, Türk - İş'e bağlı sendikaların işçileri örgütlediği isverlerine girerek bildiriler dağıtmak ve işçileri yeni sendikalar kurmaya çağırmakla sendikalar arası mücadeleye yeni bir hız vermiş bulunmaktadır.

Türk - İş bu harekete seyirci kalmamış ve DİSK'e bağlı sendikaların iscileri örgütlediği işyerlerinde bu sendikalar aleyhine açılacak kampanyanın plânlarını hazırlamıştır.

Bu plânın uygulanmasında Türk - İş şüphesiz kendine işverenler arasında ve partilerle hükûmette müttefikler bulmakta zorluk çekmeyecektir. Türkiye İşçi Partisine karşı partinin varlığını tehdit edecek ölçüde şiddetli bir kampanyanın iç ve dış sermaye grupları ve tekelleri ile partiler ve hükûmet yetkilileri tarafından açılmış bulunduğu bir dönemde sendikaların çoğunluğunun ve onları temsil eden Türk - İş'in bütün ağırlığı ile bu kampanyaya katılması elbette hoş karşılanacak bir durum değildir.

Bir süre önce toprak ve vergi reformu, dış ticaretin devletleştirilmesi, petrolün millîleştirilmesi meseleleri ile şeklen de olsa ilgilenen Türk - İş, şimdi bu meseleleri bir yana bırakmış, işveren ve iktidar çevrelerinin çıkarlarına elverişli olarak daha da sağa kaymıştır. Türk - İş İstanbul temsilcisi son bir sendika toplantısında «hepimiz Müslümanız» demiş, bir başka sendika da kongresini İzmir Müftüsünün «takdisi» ile açmıştır. Bütün bunlar din sömürücülüğünün sendikalara da sızdığının işaretidir. Bu karşılıklı mücadeleler arasında sendikalar temel meseleleri ve hayat pahalılığını unutmuşlardır. Zamlarla artan hayat pahalılığına karşı bir iki sendikanın bildirisinden başka hiçbir sağlam tepki gösterilmemiştir. Tarım - İş Kanunu unutulmuş, İş Kanunu ile Deniz - İş Kanununun bir an önce Meclisten çıkması tesadüflere bırakılmıştır. Kısacası işçi sınıfının çözüm bekleyen bütün problemleri olduğu gibi ortada bırakılmıştır.

DİSK yöneticileri şüphesiz karşılarındaki güçlükleri pek iyi bilmektedirler. Onlar da parti ve sendika ilişkileri konusunda tam bir görüşe sahip değillerdir. Nitekim DİSK Başkanı, İşçi Partisi ile DİSK arasındaki ilişkilerin konfederasyona zararlı olacağını düşünmüş olacak ki, DİSK'in hiçbir partinin uydusu olmayacağını partilerüstü bir yol izleneceğini daha ilk konuşmasında belirtmek zorunluluğunu duymuştur.

Gerçekten sendika ve parti ilişkilerini birbirine zarar vermeyecek şekilde düzenlemek son derece güç ve nazik bir meseledir. Bu ilişkiler iyi düzenlenmediği takdirde parti ile sendikalar birbirlerine faydalı olmak şöyle dursun, zararlı hale gelebilirler. Fakat şartlar ne olursa olsun DİSK bir defa kurulduğuna göre, karşısındaki bütün güçlüklerle savaşmak ve hareketi' başarıya ulaştırmak zorundadır. Nasıl Türkiye İşçi Partisinin başarısızlığı sosyalizmin işçi sınıfını kazanması mücadelesini geriletirse, DİSK'in başarısızlığı da sendikaları şimdi olduğundan daha çok işverenlerin ve sağın kucağına itmiş olacaktır.

Mahmut Şevket Paşa, «Yabancı askerî mü şahitler» ile Edirne manevarlarında...

İNGİLİZ GİZLİ BELGELERİNDE TÜRKİYE: IX

Balkan Harplerine Doğru!

Derleyen: Erol ULUBELEN

(15 Nisan 1909, Cilt: IX, S. 2, Vesika No. 3, Sir F. Cartwright'ten Sir C. Harding'e):

... Viyana'da, İstanbul olayları büyük telâş yarattı. Türkiyede ciddî tehlikeler başlarsa, bu, Balkanlara yayılabilir. Bu durum, Avusturya — Macaristan İmparatorluğunda da büyük huzursuzluk yaratacaktır. Almanlar, İngilizlerin Balkanlarda faaliyet gösterdiğini yayarak burada huzursuzluk çıkarıyorlar...

(16 Nisan 1909, S. 4, Vesika No. 5, Sir A. Nicholson'dan Sir E. Grey'e):

... Rus Elçisi, Bulgarlara sabır tavsiye ediyor. Zira, Türkiye bütün baskılara rağmen durumu kabul etmezse, devletler müdahele edemez, diyor...

(S. 8, Vesika No. 11, Sir F. Cartwright'ten Sir E. Grey'e):

... Yunan delegesi M. Monos, bana şunları söyledi: Jön Türk partisi, bir avuç enerjik ve kararlı adamdan meydana gelmiş ve tesadüfen iktidarı ele geçirmiştir. Müslüman toplulukları onları istemez. Eski rejim gibi yavaş yavaş çökmeye mahkûmdur. Gerçek Türkler, müteassıp ve bürokrat yaradılışta insanlardır Şimdi küçük Balkan devletleri birleşip İstanbuldaki gelişmeleri izlemelidirler. Yunan Ordusu, ancak sene sonuna doğru hazır olabilir. Yunanlıların Selânik'i işgali, Avusturyaya ziyan vermez ve onların ticarî işlerini engellemez. Arnavutlar, Jön Türkleri sevmemektedirler ve Arnavutlar ile Yunanlılar arasında büyük bir yakınlık vardır. Jön Türkler, Girit'in Yunanistana ilhakına mâni olmaktadırlar, fakat Kayzer de Yunanistana sempati göstermektedir.

(7 Temmuz 1909, S. 18, Vesika No. 18, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e):

... Balkanlarda politik durum şöyledir:

1 — Türkiyedeki rejimin istikrarlı olacağı şüphelidir. Bulgarlar, Türklerle dostluk istemektedirler ve her iki millet için de en büyük düşman Yunanistandır.

2 — Avusturyalılar, Balkanlarda tehlikeli işler yapıyorlar.

3 — Balkanlardan Avusturyalıların alacağı yerlerin Bulgaristana hiç bir faydası yoktur. Bulgarlar, Türkiyedeki rejimin çökmesinden yararlanmayı düşünüyorlar.

(6 Ağustos 1909, S. 37, Vesika No. 32, Sir E. Grey'den not):

... Alman İmparatoru, Yunanistana sempatisini belirterek Girit'in Yunanistana verilmesi gerektiğini bildirdi. Ve Girit'in Suda körfezine Alman donanmasını yollamaya karar verdi...

(6. Ağustos 1909, S. 38, Vesika No. 33, Sir E. Grey'den not):

... Türkiyedeki rejimin görünüşü, hiç de güven verici değil, şayet yeni rejim de çökerse, Balkanlar büsbütün karışacak, şu sırada Ruslarla Bulgarlar arasında yapılacak bir anlaşma, Türkiyenin çökmesi sırasında çok işe yarayabilirse de şüphe uyandırır. Benim anladığıma göre, Ruslar samimi bir şekilde kuvvetli bir Türkiye istiyorlar. Zayıf bir Türkiye, Balkanlarda Avusturyalıların ilerlemesine yol açacak. Öte yandan Ruslar, Türklerin İrandaki durumundan da şüphele niyorlar. Türkler, İran'ın en önemli kalesini işgal etmiş durumdalar. Ruslar çekilmedikçe, kendi askerlerini de çekmiyorlar.

(4 Eylül 1909, S. 55, Vesika No. 49, Sir F. Cartwright'ten Sir E. Grey'e):

... Çar'ın İstanbulu ziyaret edeceği haberi, Rus Hariciyesince hayretle karşılandı. Bununla beraber, Çar'ın İstanbul'u ziyaret etmeden Boğazlardan geçmesinin de Jön Türk çevrelerinde büyük hayal kırıklığı yaratacağına da inanıyorlar.

(6 Eylül 1909, S. 56, Vesika No. 51, Sir G. Lowther'den Sir E. Grey'e):

... Türk Hariciyesi, bana Mr. Crawford'un elinde reformları yapacak bütün kuvvetin bulunduğunu söyledi. (Mr. Crawford, İngilizlerin Türk gümrüklerinin başına geçirdiği adamdır).

(28 Eylül 1909, S. 67, Vesika No. 60, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e «gizli» kaydı ile):

... Bulgar Orduları Komutanı General Dimitrief ile ilgi çekici bir konuşma yaptım. Generalin istekleri kısaca şu:

1 — İngilizlerin Bulgarlara vermeyi kabul ettiği borcun miktarını arttırmak.

2 — Bulgarların İngiltereden satın aldığı harp malzemesinin Majestelerinin Hükûmetinin yardımıyla Boğazlardan geçirilmesi.

Ek: Türkler, Boğazlardan Bulgar harp malzemesinin geçmesine müsaade etmeye yanaşmıyorlar. Türkler, Bulgarların dilediklerі kadar malzeme almasına engel olamaz. Biz, Bulgarları İngiltereden malzeme almaya teşvik etmeliyiz. (İngiliz Askerî Ateşesi H. N. Napier).

BOĞAZLARDAN GEÇİŞ

(4 Ekim 1909, S. 75, Vesika No. 65, Mr. Findlay'in notu):

... Boğazlardan ticaret gemilerinin geçişi hakkında: 1823'de Sultan, Boğazlardan ticaret gemilerinin geçmesine engel olunca, Majestelerinin Hükûmeti, Türkleri tehdit ederek durumu düzeltmişti. 1881'de ise, Türk Hükûmeti, bir Alman gemisini durdurup cephane aramıştı. Kapitülasyonlar, Türk Hükûmetinin gemilerde dinamit aramasına engel olamaz. Nitekim, Nobel Patlayıcı Maddeler Şirketi, 1893'te ve 1903'te Boğazlar yolu ile Bulgaristana patlayıcı maddeler göndermişti. Türkler, bunların geçişine izin vermedi, onun için bu konu, şimdilik zor olacak.

(5 Ocak 1910, S. 97, Vesika No. 88, Sir B. Whitehead'den Sir E. Grey'e):

... Türk Maliye Nazırı Cavit Bey, Belgrad'ı ziyaretinde, Sırbistan ile Bulgaristan arasındaki ilişkilerin niteliğini sordu. Kendisine, yapılan anlaşmanın Türklere karşı olmadığı söylendi. Sırp Hükûmeti, Avrupa Türkiyesindeki durumun eskisinden de kötü olduğunu gizlice söyledi. Sırp ve Bulgar Hükûmetlerinin hiç tatmin olmadığını ve oradaki hıristiyan halk için bir şeyler yapmak gerektiğini bildirdi.

(14 Ocak 1910, S. 102, Vesika No. 93, Sir G. Lowther'den Sir E. Grey'e):

... Bulgarlar, Türkler ile iyi ilişkiler kurmak istiyorlar ve Türk Ordusunun bugünkü durumundan yararlanıp onlara hücuma geçmeyi arzulamıyorlar...

(15 Ocak 1910, S. 103, Vesika No. 94. Sir F. Cartwright'ten Sir E. Grey'e):

... Türk rejiminin sallantıda olması, Viyanada dikkatle izleniyor. Türk politikacılarını önemli krizler beklemekte. Türk — İran sınırında, Mezapotamyada ve Makedonyada çeşitli karışıklıklar mevcut. İstanbulda bu işi halledecek kuvvetli bir el yok. Jön Türk Komitesi, Ordudaki elverişli durumunu kaybediyor ve prestijini kurtarmak için Girit'in Yunanistana gitmesini önlemeye çalışıyor. Bulgarlarla araları gittikçe bozuluyor ve İstanbulda işler iyiye gitmiyor.

TÜRKLÜĞÜN ANLAMI YOKTUR!

(19 Ocak 1910, S. 107, Vesika No. 96, Sir A. Nicholson'dan Sir E. Grey'e):

Rusya ile Avusturya Macaristan, Avrupanın düzelebilmesi için Osmanlı İmparatorluğunun çökmesi gerektiğine karar verdiler...

(6 Şubat 1910, S. 117, Vesika No. 105, Sir F. Cartwright'ten Sir E. Grey'e):

'Sırp Dışişleri Bakanı ile görüştüm. Türk rejiminin mutlaka çökeceğini söyledi. Zira Türkiye, kendisini kurtarabilecek yetenekli adamlardan mahrumdur. İdarî mekanizma diye birşeyleri yoktur. Türk toprağını milliyetçi bir rejim altında birarada tutmak hayaldir. Zira Türklerce, Türk deyiminin bir anlamı yoktur, esas müslümanlıktır...

(28 Şubat 1910, S. 132, Vesika No. 123, Sir A. Nicholson'dan Sir E. Grey'e):

... Bulgarlar, Türkiye ile iyi ilişkiler istiyorlar. Yunanlılar ve Girit, problem yaratabilir. Bizim amacımız, Makedonyadaki hıristiyanları korumaktır. Türkiyenin iç durumu çok karışıktır. Devletler, Türkiye ile Yunanistanın çatışmasına mutlaka engel olmalıdırlar.

(2 Mart 1910, S. 135, Vesika No. 126, Sir E. Grey'den Sir F. Cartwright'e):

... Avusturya ile Rusya, Orta Doğu sorununu inceliyorlar. Ben de onlara, bütün devletlerin bu konu ile ilgilendiğini bildirdim.

(1 Haziran 1910, S. 174, Vesika No. 155, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e):

... Türk Elçisi Asım Bey ile görüştüm. Bulgaristanın durumundan şüpheleniyor. Gerçekten Bulgarlar, Türkiyenin her güç duruma düştüğünde fırsattan yararlanıp sertleşiyorlar. Bulgarların gözünde Türk Ordusunun değeri, disiplinine bağlı olarak düşüyor ya da artıyor. Birşeyler olabilir...

(8 Haziran 1910, S. 177, Vesika No. 157, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e):

... Sırp Dışişleri Bakanı bana: Bulgarlarla görüştüğünü ve Bulgarların Türklere saldıracağını öğrendiğini, Bulgarların bu emellerinin Sırplarca tasvip edilmediğini söyledi. Ancak bu durum karşısında tarafsız kalamıyacaklarını, ya Türklerle birleşip Bulgarlara karşı, ya da Avusturya ile birleşip Türklere karşı savaşacaklarını bildirdi.

BULGARLAR, İSTANBULU ALABİLİRDİ...

(21 Temmuz 1910, S. 179, Vesika No. 159. Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e):

... Şayet 1909 yılı baharında İstanbulda olaylar patlak verip Türk Ordusu ikiye ayrıldığı sırada, Bulgarlar Türkiyeye hücum etselerdi İstanbula kadar ilerlememeleri için hiç sebep yoktu. Bugün ise, Türkler, Edirneyi «müstahkem mevki» hâline getirdiler. Burası ikinci bir Plevne olabilir. Bulgarların çok büyük şansa sahip olabileceğini sanmıyorum.

(2 Ağustos 1910, S. 185, Vesika No. 163, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e «gizli» kaydı ile):

... Burada hoş olmayan söylentiler dolaşıyor. Meşhur Makedonyalı çete reisleri, Bulgarlar tarafından serbest bırakılmış. Bunlar Türk kesimlerinde faaliyete geçmişler. Bulgar Hariciyesi ise, Türk Hükûmetini suçluyor, Türk Hükûmetinin çetecilere karşı hiç birşey yapmadığını ileri sürüyor, «Türk Hükûmetinin kötü idaresi yüzünden Bulgarlar sıkıntı çekiyor» diyor. Bulgar Hükûmeti, Türklerin ümitsiz olduğunu ve Devletlerin de müdahele etmiyeceğini bildirdi. Asım Bey, Türk bakanlardan Bulgarların şikâyetine yol açan vahşeti durdurmalarını istediğini söyledi. **Aslında Bulgarların şikâyete hiç hakları yok. Bütün vahşeti yapan kendileri. Türk Hükûmetinin ve Bulgaristandaki Türklerin hiç suçu yok. Şimdi Türkler, bu suçlamalarla Avrupadaki bütün prestijlerini kaybedecekler.**

(3 Ağustos 1910, S. 189, Vesika No. 164, Mr. Barclay'den Sir E. Grey'e):

... Kosova vilâyetinde Sırp halkına kötü muamele edildiği haberi, basını hâlâ ilgilendiriyor. Türkler Makedonya halkının silâhlarını alıyor ve bu arada Arnavutlara dokunmuyorlar, herhalde bir harbe gidilecek.

(5 Ağustos 1910, S. 190, Vesika No. 165, Sir F. Cartwright'den Sir E. Grey'e):

... Avusturya Büyükelçisi, altı devletin Türklere baskı yaparak Yunan mallarına yapılan boykotu durdurmalarının sağlanmasını istedi. Girit konusunda, bizim kararlarımızın kabul edildiğini bildirdi.

(9 Ağustos 1910, S. 194, Vesika No. 171, Sir A. Nicholson'dan Sir E. Grey'e):

... Rus Hariciyesi ile Yakın ve Uzak Doğu meselelerini görüştük. Ruslar, Türkiye'nin bugünkü durumunu muhafaza etmesini istiyorlar. Bulgaristandan şüpheleniyorlar ve önümüzdeki üç dört yıl içinde harp etmeyi düşünmüyorlar. Şayet Türkiye çökerse, o zaman İstanbulu istiyorlar. Aksi halde Türkiyenin rejiminin devam edeceğinden eminler. Yunanistan, Girit ve Makedonya durumunu, rahatsız edici buluyorlar.

(12 Ağustos 1910, S. 195, Vesika No. 172, Sir F. Cartwright'ten Sir E. Grey'e):

Sırp Dışişleri Bakanı ile konuştum. Bildirdiğine göre, şayet Türk rejimi gelişirse, Balkanlar kuvvetli bir Türkiyenin idaresinde kalabilir; fakat Hükûmette çürüklük ve mali işlerde çıkmaz var; Sırp ve Yunan Orduları, Bulgar Ordusu ile de birleşirlerse, Türkleri yener; Türk Ordusunda ise subaylar arasında zıtlıklar var; üstelik Türkler, Almanlara da gerektiğinden çok fazla güveniyorlar.

(15 Ağustos 1910, S. 200, Vesika No. 176, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e):

1 — Türkler, Bulgarlarla anlaşmaya çalışıyorlar, bu gayret boşa gitti.

2 — Makedonyanın silâhsızlandırılmasında, Sırplar, Türkleri vahşetle itham ediyorlar.

3 — Bulgarlar, Türklerin kendi gelişmelerine engel olduklarını söylüyorlar.

4 — Müslüman muhacirler bile silâhsızlandırılıyor. Bulgarlar, silâhları alınan müslümanlardan kolayca kurtulacaklarından eminler.

5 — Asım Bey, ılımlı davran-

maya çalışıyor. Makedonya sorunu ancak tek yoldan çözülebilir, o da harptir.

TÜRK DENİZ GÜCÜ

(30 Ağustos 1910, S. 201, Vesika No. 177, Mr. O'Briene'den Sir E. Grey'e) :

... Türkler, Almanyadan iki harp gemisi aldılar. Ayrıca İngiltereye de iki gemi ısmarladılar. Rusya, bunun üzerine telâşa düştü, donanma üstünlüğünün Türkiyeye geçmesini istemiyor. Tanin gazetesi, Karadenizin tarafsız olmasını istiyor. Karadenizin bir Türk - Rus gölü hâline gelmesi ve hiç harp gemisi bulunmaması görüşü yayılıyor.

Türk donanması, şimdilik Rus donanmasına eşit olamaz. Gemileri kullanacak subay ve askeri bile yok.

(4 Eylül 1910, S. 203, Vesika No. 178, Mr. O'Briene'den Sir E. Grey'e) :

... Türklerin harp gemisi alması, Rusları telâşlandırdı. Şimdiye kadar Karadenizde elde ettikleri üstünlüğü kaybet mekten korkuyorlar. İngilterenin Türk donanmasına yardım etmesi, burada iyi karşılanmıyacaktır.

(6 Eylül 1910, S. 206, Vesika No. 180, Mr. O'Briene'den Sir E. Grey'e) :

... Rosia gemisi Türk donanmasına katıldı. Ruslar derhal Karadeniz filosunu silâhlandırdılar. Biz istesek de, istemesek de Türkler bir donanmaya sahip olmaya karar verdiler. İngiltere, Türk Ordusu gibi Türk Donanmasının da Almanlaşmasına müsaade etmemelidir.

(14 Eylül 1910, S. 211, Vesika No. 183, Sir E. Grey'den Sir F. Cartwright'e) :

... Girit'i tekrar işgal ederek Türklere karşı olan yükümle rimizi yerine getirmeliyiz. Fakat Türkler Girit'in dışında birşey yaparlarsa -meselâ Yunanistana hücum ederlerse-, biz yerimizde bekleriz. Şayet altı devlet müdahele ederse, biz de müdahale ederiz. Girit yüzünden sorumluluk almak istemiyoruz.

(20 Eylül 1910, S. 212, Vesika No. 184, Sir E. Grey'den Sir G. Lowther'e) :

... Türk Donanmasının gelişmesi karşısında Rusyada ortaya çıkan rahatsızlığı yazıyorsunuz. Türkler donanmalarını geliştirmeye karar verdiler. Türk Donanmasına da -Ordusunda olduğu gibi- Alman etkisinin girmesini istemiyoruz.

(6 Ekim 1910, S. 216, Vesika No. 185, Sir G. Lowther'den Sir E. Grey'e) :

... Türkiye, Üçlü İttifaka katılıyor. Bu, Türkiyenin lehine olmasına rağmen, Almanya için deliliktir. Zira Türkiyenin içte ve dışta çözmesi gereken pek çok problemi vardır. Yeni Türk rejiminin yaptığı bütün hareket, ordusunu karışık bir durumdan kurtarıp düzgün bir hâle getirmesi oldu.

(12 Ekim 1910, S. 219, Vesika No. 191, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e) :

... Türkler, son zamanlarda Fransızlardan aldıkları borçlarla Rusya üzerine baskı yapıyorlar. Ruslar, özellikle Türklerin satın aldığı Alman harp gemilerinden rahatsız oldular. Türkler, Rusların kendilerinin tabii düşmanı olduklarını bili yorlar. Ayni zamanda Almanların da kendilerini öteki devletlere karşı bir koz olarak kullandıklarının farkındalar. Fransızlarla, kendilerine faydalı olduğu için dost kalmayı arzu ediyorlar. İngilterenin kendilerine zarar vereceğinin farkındalar. Fakat onlar da İngiltereyi incitebilecek mevkideler. Asım Bey, Fransız Elçisi ile olan konuşmasında, Rusyanın tarihî düşmanları olmasına rağmen, İngilterenin de Mısır ve Kıbrıstaki durumundan ötürü Türkiyenin tabii düşmanı olduğunu söylemiş. Sadrazam Hakkı Paşa, Türkiyenin durumunu çok karanlık görüyor ve «Fransız malî yardımı olmasa, Türkiye çoktan batmıştı» diyor.

PANİSLAMİZM

(7 Aralık 1910, S. 231, Vesika No. 220, Mr. Findlay'den Sir E. Grey'e) :

... Balkanlarda yapılan toplantıda ortaya atılan sorunları hemen size iletiyorum :

1 — Gerçek şudur ki, gelecekteki Türk politikası Osmanlı İmparatorluğunda Türk ırkının egemenliği ve Panislamizmin gelişmesi üzerine dayanacaktır. Bu durum karşısında, Balkanlardaki hıristiyan devletleri çıkarlarını nasıl koruyacaklardır?

2 — Hıristiyan devletler, kendi başlarına Türkiyeye karşı savaşabilecek güçte midirler?

3 — Balkan devletleri, dış yardım alırlarsa, hangi gruba doğru eğileceklerdir?

Bu soruların cevapları verilmiştir:

1 — Balkan devletleri, Türkiyeye karşı birleşeceklerdir.

2 — Kendi aralarında birleşseler bile, yalnız hareket edemezler.

3 — Balkan devletleri, üçlü İtilâf Devletleri (Rusya, İngiltere, Fransa) ile birleşeceklerdir.

Gelecek Yazı

BULGARLAR, İSTANBULA DOĞRU İLERLİYORLAR!

Endonezya katliamının içyüzü

Amsterdam Üniversitesi Sosyoloji ve Modern Tarih Profesörü Wertheim, Endonezya meselelerinde ön plânda gelen bir Batılı otoritedir. Profesör, bu ülkede 15 - 20 yıl bulunmuştur. Endonezya ile ilgili iki önemli kitabın sahibidir. Bu sebeple Prof. Wertheim'ın görüşlerini bilmekte fayda vardır. Le Monde'dan özetlediğimiz yazısında profesör, komünist katliamının aslında, toprak ağalarının topraksız köylüleri kütle hâlinde öldürmesi olduğunu açıklamaktadır :

Darbe teşebbüsünde Komünist Partisinin bir rol oynadığı çok şüphelidir. Rolü varsa dahi, marjinal kalmıştır. Parti, halka çağrıda bulunmuş değildir. 1 Ekim'de yayınlanan İhtilâl Konseyi listesinde, öteki partilerin temsilcilerinden çok daha az komünist vardı. Darbecileri yargılayan askerî mahkemede, darbeci subayların Pomo ve Sjam adlı iki komünistin huzurunda toplandıkları ileri sürülmüştür. Ama bu kişiler neden yargılanmamıştır? Onların ne oldukları da meçhuldür. Bu iki kişi herhalde takma adlı provakatörlerdi.

Resmî tezleri çürüten başka bir delil de şudur : Generaller, Ekim'de, eğer darbe başarıya ulaşsaydı, komünistlerin temizleyecekleri müslüman, katolik ve protestan şeflerin listesini yayınlamışlardır. Listeler uydurma idi. Milliyetçiler, komünistlerin kâra listesinde yer almadıkları için şikâyetçi olmuşlardır... Bunun üzerine kara listeye milliyetçilerin adları da eklenmiştir...

Komünist avı, 20 Ekim'e doğru Merkezî Cava'ya yeşil bereli kumandanların gelişiyle başlamıştır. Katliam, özellikle köylerde görülmüştür. Bunun nedenlerini anlamak için Cava'nın 1960 yıllarına dönmek gerek. 1960'ta Sukarno, bir toprak reformu kanunu çıkardı. Şevksiz memurlar kanunu kötü uyguladılar. Bu durumda, köylü birlikleri, müslüman arazi sahiplerinin topraklarını kendileri parçalayıp paylaşmaya başladılar. Komünist Partisi, Sukarno Hükûmeti ile işbirliği yapmaktaydı. Köylü birliklerinin davranışı, 1964 sonunda hareketi frenlemeye kalkışan Komünist Partisine de kafa tutan bir nitelik taşımaktaydı.

1965 Ekiminden sonra ise, arazi sahiplerinin köylülerce paylaşılan topraklarına tekrar el koyma hareketi görüldü. Topraksız köylülerin katliamına girişildi. Fakirler ve aileleri öldürüldü.

1965 darbesine, Çin'in müdahalesi, hiç bir zaman ispatlanamamıştır. Bundan başka, belirtmek gerekir ki, Komünist Partisinin Sukarno ve müslüman güçlerle işbirliği yapması Pekin'in görüşlerine aykırıydı. Daha çok Sovyet görüşlerine yaklaşmaktaydı. Çinlilere göre, öteki gruplarla ittifak mümkündür ,ama Komünist Partisi ikinci plânda kalmamak ve hareketin liderliğini almak şartıyla. Bununla beraber, Çinliler, Sukarno'nun dış politikasından memnundular.

Söyleyebilirim ki, Çinliler, Komünist Partisinin taktiğinden hoşnut değildiler. 1957'de Mao, Aidit'e yeraltı faaliyetine geçmeyi tavsiye etmişti : «Ne zaman dağlara çekiliyorsunuz?». Fakat kabul etmek gerekir ki, Çin stratejisini, Cava'da uygulamak, coğrafî nedenlerle güçtür. Ayrıca, «İktidar, insanı bozar». Sukarno ile işbirliği yapan Komünist Partisi de bu kuraldan kurtulamamıştır. Parti, Sukarno'dan çekinmeli, bağımsız bir politika izlemeli ve köylerde örgütlenmeliydi. Sonuna kadar götürebileceğinden emin olduğu noktada köylerde devrimci mücadeleyi başlatmalıydı.

Şimdiki durum, 1927 de Şang hay olaylarından sonraki Çin'i hatırlatmaktadır. Orada da Sun Yat - Sen zamanında, Kumintang ile komünistler arasında kurulan işbirliği, Çan Kay - Şek gibi askeri şefler tarafından bozulmuş ve sola karşı vahşi bir katliama girişilmişti. Ve sonra Çin'de devrimci hareketin hakim duruma gelebilmesi için uzun zaman geçmişti.

Ama Endonezya ordusunda şimdiden gelişmeler görülmektedir. Suharto ve Nasution arasında gerginlik vardır. Suharto. Cava'dan. Nasution. Sumatradandır. Nasution, mütaassıp müslüman gruplara bağlıdır. Ayrıca Orta ve Doğu Cava'da milliyetçilerle, özellikle Batı Cava'da güçlü olan generaller arasında gerginlik görülmektedir. Gençlik hareketi «Kami» ye gelince, kendiliğinden gelişmiş değildir. Kami, bâzı askerlerin tahrikiyle doğmuştur.

Bugün Cakarta sokaklarında, ülkede hüküm sürdüğü belirtilen 4 yeşil'den söz edilmektedir. Bunlar, yeşil bereli komandolar, İslâmiyet, yeşil arpa taşıyan «Kami» ve Amerikan Büyükelçisi Mr. Green (Yeşil) dir.

Amerikan Sömürgeciliği

Az gelişmiş Türkiye'de sömürgeciliğin sıkılmadan savunuculuğunu yapanlara, Amerika'ya hayli sempati besleyen l'Express başyazarının şu sözlerini sunuyoruz: «Ortak Pazardaki büyük Avrupa malî kurumları, eşyanın tabiatı gereği, şimdi Amerikan sömürgeciliğine hizmet etmektedirler.

Bir Alman, bir Fransız, bir İtalyan teşebbüsünü satın almak için, Amerikan teşebbüsü 100 dolar yatırdığında, A.B.C.'den ortalama olarak, gerçekte ancak 10 dolar transfer edilmektedir. Geri kalan 90 dolar, Avrupa malî piyasasından karşılanmaktadır.

Önce, Avrupa bankacısı, bir Du Pont de Nemours'dan ya da İ.B.M.'den, Avrupa firmalarının çoğunun aslâ veremiyeceği büyük malî garantiler elde etmektedir. Bu yüzden, Avrupalı bankacı gözünde, Amerikan firması imtiyazlıdır. Öte yandan, çeşitli Avrupa ülkelerinin özel tasarruf sahipleri, gittikçe az kontrol edilen ve ustaca düzenlenmiş malî şebekeler sâyesinde, İsviçre ve Lüksemburg'da onları tamamen tatmin eden Amerikan istikrazları bulmaktadırlar. Avrupa tasarrufları, Amerikan teşebbüslerine kaymaktadır. Üstelik Avrupa hükûmetleri dahi, Amerikan teşebbüslerini, öteki ülkelere gitmesinler diye, gizli ya da açık sübvansiyonlarla kendilerine çekmeye çalışmaktadırlar. Neticede, yeni durum şudur: **Bizi satın alsınlar diye, Amerikalılara para ödemekteyiz.»**

Yabancı sermaye fâsit dairesini daha iyi ifade eden bir söz bulmak kolay değildir.

«72 nci Koğuş» un yazarı Orhan Kemal

AST'da "72 nci Koğuş" olayı

Ayperi Akalan

Yıllarca önce -1954'te-, «72 nci Koğuş» bir uzun hikâye olarak yayınlandığında, edebiyatımıza olduğu kadar, toplumsal gerçeklerimize de bir ışık düşmüştü. Orhan Kemal'in kitabı, bir hapishanenin taş kuytuluklarına kapattığımız en katı, en irinli gerçeklerimizi ortaya salıvermişti. Bir tür «Pandora'nın Kutusu» idi «72 inci Koğuş»... Üstelik «Adem Babalar» ın bir kapı ötesinde olan yazar, Orhan Kemal idi. Ve «Dar geçit» ten -eksilmek şöyle dursun- toplumuna bu güçlü kitabı armağan edecek gönül yüceliğine vararak geçmişti. Bunu hiç unutmadık demek isterdim, istiyordum. Boş olacak. Çünkü asıl hatırlayan ve en somut biçimde hatırlamayı da görev bilen AST oldu. Onun için yazımın burasında sözü Asaf Çiyiltepe'nin pırıl pırıl sözcüklerine, saygıyla bırakıyorum. Türkiye'deki tüm tiyatrolar içinde en iyi yönetici olarak tanıdığımız Çiyiltepe bakın ne diyor:

«Eğer biz namuslu kişilersek ve eğer Orhan Kemal'in sanatına şimdiye kadar bir ilgi duymamışsak ödevimizi yapmamışız demektir. Yaşamasının şunca yılını hapiste geçirmiş bu sessiz, patırtısız yazara toplumun bugüne kadar dayanak olmayışı ancak toplupmun kusuru olarak ortaya çıkar. Oysa yazar yalnız inancının adamı olmaktan öteye gitmeyi, çağımızın insanı olmayı çoktan, hattâ bizler uykudayken başarmıştır. Yurdumuzun insanlarını tanımaktaki üstün gücü karşısında deneylerimizin ne denli kısır, renksiz olduğunu bilmek zorundayız. Bir ülkede insanları birbirine Orhan Kemal gibi yazarların varlığı yaklaştırır. Bütün bu göz çıkaran gerçeklere rağmen biz vurdumduymazlık rekorunu dünya çapında kırdık. Halkı tanıdı diye yadsıdık, halkı sevdi, sevdirdi diye içeri tıktık onu. Biri çıkar da «Ben yoktum o işte bana ne» derse kendisine söylenecek iki lâf vardır: «Bütün bu sanatçıları yalnız yargıçlar mahkûm etmez. Susanların hepsi bu işin vebali altındadır.»

İşte Orhan Kemal suskunluklarımızın ortasında tıkıldığı hapishanede bile insanı tanıtmayı, sevdirmeyi, bunun bir sanatçı namusu olduğunu unutmamış. Kalkmış o dünyanın kişilerini bütün renkleriyle bize sunmuş. Yine de ilgisiz kalırsak, kendi kendimize uzun nefesli bir kaç küfür sallamalıyız.

Bizim oyunumuz başarı kazanırsa, yazarın topluma iletilmesi yönünde yardımcı olacağımızı iyi biliyoruz. Başarı kazanamadığımızda onun yitirecek hiç bir şeyi olmıyacaktır. İşte bunu bilerek işimizi yapmaktayız. Bu güç sınavda sigaya çekilen Orhan Kemâl değil de AST'dır. İyi biline.. Çünkü onun gerçek insanlarını sahneye çıkarırken değil onun gücünde, onun çok altında bile olsak seyircimizin bu garip dünyaya birdenbire gireceğini ve bütün yoklukları yaşıyacağını oyun daha oynanmadan söyleyebiliyoruz. 72. Koğuş'un tanınması için AST bir aracıdır. Ama hiçbir zaman bir yaratıcı etken değildir. Eser çoktan yaratılmıştır. Elinizin altında, gözünüzün tam karşısındadır. Arkadaşlarım ve ben yalnız o kişilerle birlikte nefes almayı deniyoruz. Daha doğrusu öğrenmiye çalışıyoruz. Gerisi boş bir övünme olur. Çok iyi bilinir ki biz o çukura hiçbir zaman düşmedik.»

İşe böyle bir bilinç ve saygı ile başlayan AST'ın aldığı sonuç nedir? «72 nci Koğuş» un oynanışının lâf kalabalığına gelecek tek yanı yok... Kısaca: Şimdiye dek bu kadar güzel, bu kadar yoğun, bu kadar duygulu ve dengeli bir sahneleme ve oynanış görmedim diyeceğim. AST kuruldugundan bu yana bir olay durumundadır Ankara'da... Ama bu kez «72 nci Koğuş» ile doruğa varmıştır bu tiyatro... Hiç abartmıyorum. Olanağı olanlar «72 nci Koğuş» u görmeye Ankara'ya gitmeliler. Bir oyun göreceklerdir ki ne eksiği vardır, ne fazlası. Bir oynanış göreceklerdir ki şimdiye dek hiçbir tiyatroda bütün tiplerin birden doruk noktasına çıkabildikleri böyle bir ekip dengesi kurulmamıştır. Erkan Yücel'in, Ayberk Çölok'un, Türker Tekin'in, Çetin Öner'in, Nihat Ziyalan'ın, Recep Emregül'ün yani tümü birden daha dünkü genç oyuncuların nasıl bir oyun gücüne, nasıl bir dramatik ustalığa ve sanatçı duygululuğuna erişmiş olduklarını onaylamak ancak oyunu görmekle olacaktır. Orhan Kemal, mutlu bir oyun yazarıdır bu oyunuyla. Bir değil, birkaç açıdan: Önce kitabı ile oyun arasındaki fark açısından. Bu kez «72 nci Koğuş» u oyunlaştırırken, Orhan Kemal -bu güçlü ve çileli yazar-, insanoğlunun zafer türküsünü söylemektedir. Bu kez Orhan Kemal, «Ne etseniz yenemezsiniz insanoğlunu... Gırtlağına kadar batağa batsa, çamura bulanmış olsa da, bir yerde başını kaldırır insanlığını bilir, bildirir» diyor. Oysa yıllarca önce kitabında katı bir gerçekçilikle toplum koşullarını suçluyor, «72 nci Koğuş» un adem babalarını, yani **insanlıklarından ettiklerimizi**, suratımıza bir tokat gibi çarpıyordu. Bu kez oyunu ile insanoğlunun ak yanına olan sonsuz güveni ve acılar içindeki zafer gülümseyişi ile dimdiktir karşımızda Orhan Kemal. Hem de çerden çöpten bir dramatik yapı değildir sunduğu. Zira «72 nci Koğuş», bildirisi bir yana, dramanın bütün ilkelerini en iyi biçimde kullanmış bir yazarın eksiksiz ve fazlasız oyunudur. «İspinozlar» dan bu yana «72 nci Koğuş» a varan yol alışından, gösterdiği aşamadan ötürü de Orhan Kemal mutlu bir yazar. Bir de güzel oyununu böyle bir yöneticinin ve onun değerli arkadaşlarının gerçekleştirmesi mutluluğu var Orhan Kemal'in. Ne kadar kutlansa yeridir. Yanı sıra hiç unutmayalım ki AST ve Asaf Çiyiltepe de ne kadar övülse yeri var. «72 nci Koğuş» u yürek kafesimize bir yumruk gibi vurduran, hiç şüphesiz, AST'ın oyunu. Ya Âşık Mahzunî? (Hiç bir isim bir sesin niteliğine ve özelliğine bu kadar uygun düşmedi âşıklar içinde). Bu gencecik sesin, mahzun ve ağıtsal etkisinin oyunun tümü içinde büyük payı var. Oyun bittiğinde Kaptan, İzmirli, Kaya Ali, Leşçi bu sesin eşliğinde usul usul peşinize takılıp gittiğiniz her yere gideceklerdir. «72 nci Koğuş» böylesine bir oyun.

Şubat 1967 önemli bir ay oldu tiyatromuz için. İstanbul'da genç kuşak ozanlarının tümünün birden önüne geçen bir fırlayışla (ve herhalde Türk Dil Kurumu armağanına en güçlü aday olarak) Güngör Dilmen arı Türkçenin ve sağlam oyunun en iyi örneğini verdi «Kurban» ile. Ankara'da ise bir olay var. Üçlü bir olay: Orhan Kemal, Asaf Çiyiltepe ve AST oyuncularının «72 nci Koğuş» u.. Türk tiyatrosu adına bu kadar kıvançlı olmamıştık. Ne mutlu...

Ellerin

Ellerin unutulmuş ellerin
Karanlık karanlık yediğimizden
Ellerin bırakılmış ellerin
Senden öte günü sevdiğimizden
Ellerin satılmış ellerin
Seni kara onu yeşil gördüğümüzden
Ellerin kesilmiş ellerin
Onunla elele verdiğimizden
Ellerin bağlanmış ellerin
Seni bıçak bıçak sezdiğimizden
Ellerin gözlerimizde büyüyen ellerin
Kocaman kocaman yüreğimizde
Yarımlara doğru bildiğimizden

İsmet Zeki EYÜBOĞLU

KİTAPLAR

samih emre

OKURKEN NOTLAR

Her kitaba bir yazı; imkânsız bu yayım bolluğunda. «Günün kitabı, kitabın günü» diye ne kadar titiz bir ölçü tutturursanız tutturun gene de acıklı bir geç kalışla haksızlık edeceksiniz bazılarına.

Görmek, okumak, yetişmek her kitaba; bu da zor kişisel meraklarla. «Gerekli» diye alıp bir kenara koysanız da, «güzel ve değerli» diye seçip ayırsanız da, «faydalı», «zamanlı», «bir eski boşluğu doldurur» diye değerlendirseniz de, hiç vakit yitirmeden hemen alıp coşkuyla okumaya koyulsanız da gene geç kalacaksınız bütün yordamlarda. Aslında kitabın gereksizi, faydasızı, zamansızı mı olur ki?

Hele bizim için; o kadar hayıflanası gecikmelerle nice ana kaynağa susuz, uzak, hep eksik derlemeler, yarım çeviriler, raslantılı yeğlemelerle dünya edebiyatından karmakarışık çimlenen, kendi edebiyatının eserlerinden de-baskı olanaksızlıkları yüzünden - çoğunca yoksun kalan bizler için?

Bu yüzden elimde ve gönlümde birikmiş, çoğunu okumaya, tatmaya yetişemediğim, ötekilere üstün tutarak ayrı bir yazıya konu yapıncaya kadar asıl değerlerini tam bilmediğim bir bölük kitabın adlarını anacığım hiç olmazsa. Nasılsa aralarından bazılarını -ne vapıp edip- geniş geniş duyurma fırsatını bulabileceğime inanarak, yayım günlerinden de fazla uzak kalmaya gönlüm razı olmayarak, adlarını tekrarlıyacağım bugünlük... Bilinçli tercihlerin duyurulmasına vesile olan bu sütunların görevidir bu. En kısa kitap ilânları kadar etkili olabilmek faydasiyle bugünlük bu kadar.

ÇOCUK VE ALLAH: Yeniden basılmaya başlanan Dağlarca Dizisinin birinci kitabı. Üçüncü basılış, Kitap Yayınları, Said Maden'in nefis kapağiyle 318 sayfa, 12,5 lira. Ocak 1966. İlk yayımlanışından tam otuz yedi yıl sonra, bugünkü Türk şiirinin bütün yollarına kaynaklık etmiş bu büyük kitabın yeniden elimize gelişi ne güzel. Hemen her yıla ayrı bir şiir kitabı yetiştiren bu doğurgan, hızlı, canlı, devce şiirin bugünkü aşamalarına erişen büyük çabanın ilk özgün ürünü oydu. Sanırım Türk okuyucusu da çağının en güçlü ozanına, borçlu olduğu ilgiyi göstermekte geç kalmıyacaktır.

MEMLEKETİMDEN İNSAN MANZARALARI: İlk kitabı çıktığı zaman «Nâzım Şiiri» başlığıyla duyurmuştum bu olayı. (YÖN 183. 30 Eylül 1966) Şimdi Haydarpaşa'dan kalkan iki trenin imkânlarını ustaca kullanarak Türk toplumunun çeşitli kesitlerini veren bu yüreğin ikinci, üçüncü kitapları da çıktı artık; Nerdeyse dördüncüyle - Yazık ki yarım kaldığı söylenen beşinci - gelecek elimize. De yayınevinin, Memet Fuat'ın imkânlarıyla yayımladığı bu dizi, Nâzım şiirini, onu hep belleklerde saklanmış otuz yıl önceki parçalar hatırlamaya alışkın izlenimcilerine yadırgatıcı gelecek biraz. «Memleketimden İnsan Manzaraları» nı, bütün üstünlükleri ve kusurlariyle ayrı bir açıdan değerlendirmek gerekecek belki de. En azından şairinin ona yüklemek istediği görevin sorumluluğuyla...

(2. kitap 170 sayfa 8 lira, 3. kitap 116 sayfa 6 lira, Ocak 1967).

AGNON'dan: Bir ödülün yankısıyla adını yeni öğrendiğimiz çağdaş bir yazar. Eğer Nobel'i kazanmasaydı kimin aklına gelirdi Agnon'u çevirip vermek Türk okuyucusuna? Ne var ki bu da bizim kapalı kapılarımızı, sağır duvarlarımızı göstermekten başka bir şeye yaramıyor. Nobel'i kazanacak kadar yayılmış, yankılanmış bir adı en son saniyede, ticarî imkânlar veren bir olayla tanımak fırsatını bulabiliyoruz ancak. İyi ki bir Nobel yayınevi var, iyi ki var da sağırlığımız, dalgınlığımız sonsuza dek sürmüyor. Önce Mete Ergin'in çevirisiyle «Tılsım. Ve Sözlü» çıkmıştı(Nobel yayınları 1966, 237 sayfa, 7 5 lira); iki uzun hikâye. Sonra aynı yayınevi, takındığı adın sorumluluk ve görev davranışıyla, Tahir Alangu'nun çevirisiyle «Kovulmuşlar» ı yayımladı. Yahudi ebebiyatı ve Agnon üzerine 11 sayfalık bir derlemeden başka, sonra iki küçük hikâye de vardı aynı cildin içinde. (Ocak 1967, 144 sayfa 5 lira) En son, bugünlerde. «Bir Gecelik Misafir» çıktı ortaya. Gene Tahir Alangu'nun Almanca'dan yaptığı çeviriyle, birinci cilt 313 sayfa, 10 lira. Böylece bugüne kadar adını bile duymadığımız bir yazarı en değerli eserleri ile birden tanımak imkânı çıkıyor ortaya. Geç kalmanın da böyle bir üstünlüğü var işte.

GÖÇEBE: Nobel yayınları arasında Behçet Necatigil'in seçkin çevirisiyle tam bir eser. Knut Hamsun'un, parçaları daha önce çevrilmiş (Millî Eğitimin ve Varlık Y.) kendisisinin de üçer yıl arayla yazmış olduğu büyük kitabı. (1906 - 1912). (470 sayfa, 15 lira) Kendi adıma, ilk gençliğimde hayranlıkla okuduğum, Pan, Viktorya, Açlık'dan sonra Benoni'de aradığımı bulamamış ama Dünya Nimeti'nde bütün hayatların bütün olaylarını görmüştüm. Hamsun, tabiatla toplum arasında mutluluk ve aşk dünyasının bütün manzaralarını bulup gösterir okuyucusuna. Sanırım Göçebe'yi okuyanlar, tekniği biraz modası geçmiş bir anlatıma bağlı görünse de, iyi bir roman okumanın bütün hazlarını tadacaklardır. Az rastlanır bir imkân bu; peşinden gitmeye değer ve... öder.

ON KISA OYUN: Alabildiğine sevimli ve biçimli kitaplar yayımlayarak dikkati çeken Bilgi yayınevinin 34. kitabı. Hepsini ayrı bir rafta yanyana tutmanın tadını yaşıyorum nicedir. Konuları da, yazarları da, birbirini tutmuyor, ama seviyorum bir arada görmeyi. «On kısa Oyun» Ülkü Tamer'in çevirisiyle (176 sayfa, 6 lira) Yeats'dan Ionesco'ya kadar on ayrı yazardan seçilmiş ve birbirinden etkili, özlü gerçekten kısa ama hiç küçük olmayan nefis bir seçme. İstediğiniz yerinden açıp başlayın okumaya. Bizde piyes okumanın geleneği yok gibidir. Bunu önce Devlet Konservatuvarı tatbikat sahnesi yayınları (Millî Eğitim Bakanlığı y.), sonra De yayınevinin bir perdelik oyunları yaratacaktı sanırım. Bilgi yayınevinin bu sevimli eseri, hepsinden çekici bir derleme zenginliğinde; cebinize koyun ve istediğiniz yerde ister okuyun, ister karşılıklı söyleşin birkaç kişi. Oturduğunuz yerde sağlam bir tiyatro.

GÜNÜMÜZ ALMAN HİKÂYELERİ: Nedense antolojilerin arkası kesildi iyice. Bir dönemde kolay okuyucuların mürâcaat kitabı olan bu gibi eserler, ana kaynaklara yönelme yolları buldukça, ancak bir incelemenin gerekli bilgileri yanısıra çekilir hâle geldi. İşte bu boşlukta, gerçekten boş bir alanın iyi bir örneği. Birkaç yıl önce Kâmuran Şinal'in hazırladığı «Çağdaş Alman Hikâyesi» nden başka bir örnek yokken, Sigrid Kahle ve Burhan Arpad'ın seçimleriyle yüklü bir cilt. İzlem yayınları arasında. ciltli. 17 yazardan birer hikâye, (270 s, 10 lira).

ATEŞ HATTI — Daha önce Günah Dağları (1962) ve Uzay Gülü (1964) nü çıkarmış olan Arif Coşkun'un yeni şiir kitabı. (Yeditepe yayınları, 1966 Aralık. 40 şiir. 80 sayfa, 2.5 lira Biliyorum okuyucusu yok şiir kitaplarının; alıcısı hiç. Öyleyken onsuz da olamaz yayın dünyası. Çoğunca kitap yazarının kendi masrafiyle her ay beş-on tanesi basılır, dolaşır belli ellerde. Doğumu beklenen ilk çocuk gibi bir canlı döldür bu da; tadan bilir.

Arif Coşkun, üstünde uzun boylu durulmamış olan ilk kitaplarından sonra açık bir gelişme gösteriyor. Dağlarca yöntemiyle, sorumluluk ve duygu yüreğiyle bakıyor yaşadığı topluma. Öfkeli. yanık. baş kaldıran. kutlu bir çırpınışı var. Ama kitap karısık ürünlerle tutarsız bir görünüşte Gür sesli çağrıların yanında en yalınkat duygu mırıltıları. Gene de kolay esinlenmelere çabuk kapılan coskusuna karsın sabırlı bir emeğin başarı verimi.

Attilâ İlhan'ın defteri

JOSEPH Ki - ZERBO HAKSIZ DEĞİL!

24 Şubat Cuma

Siyah Afrika'lı aydınlardan bir mektup gelmesin, şaşarsınız, nasıl en gündelik konuları bile siyasal yönlerden ele alır, eleştirirler; en ilkel, en doğal olaylar bile, nasıl ansızın «emperyalizm'in baskısı» ya da «yeni sömürgeciliğin aldatıcı düzeni» içindeki yerini bulur, ona göre bir anlam kazanır. Bir araya geldiler mi, öfkeyi çok andıran sevimli bir telâşla ayni şeyleri on kere, yüz kere, bin kere birbirlerine anlatırlar. Bazan **Quartier**'deki bir öğrenci kahvesinde söyleşilerine kulak kabartır, şaşardım: İnsan edinilmiş bu kadar çok gerekli bilgiyi nasıl olur da bu kadar dersiz topsuz bir bileşime, daha doğrusu dağınık bir bileşimsizliğe harcayabilir diye!

Oysa ne gün **«Présence Africaine»** dergisini alsam, karşıma bambaşka bir durum çıkardı· Uyanan tutsak kıtanın en akıllı kalemleri orada içlerini kavuran geleneksel sorunlarla dışlarını törpüleyen sömürgeciliğin ortaya çıkardıklarını ne de ustaca çözümler, kuramsallığın yavan bilgiçliğine düşmeden, kendileri, kendileri gibi yabancı dış etkiler altında kalkınmaya uğraşanlar için ne faydalı önerilerle gelirler?

Joseph Ki-Zerbo adını onların arasında saymalıyım. Daha önce yayınladıklarından aklımda belirli bir şey kalmamış ama, geçen gün **Le Nouvel Observateur**'de okuduklarım beni bir kaç nedenle etkiledi. Tarihçi olduğundan mı, eğitimciliğinden mi bilmiyorum, Joseph Ki-Zerbo sömürgeciliğin, sömürge ve yarı sömürge durumundan henüz kurtulmuş ülkelerdeki etkilerine son yıllarda alıştığımızdan başka bir açıdan giriyor:

«... kültür sorununun bağımsızlığın en önemli, en önde gelen boyutu olduğunu, Afrika'lı yöneticilerin çoğu farkedemediler, her gerçek bağımsızlığın onunla başlayıp onda sonuçlanacağını kestiremediler. Eğer ulusal bir bilinciniz yoksa, istediğiniz kadar bayrağınız, istiklâl marşınız, Birleşmiş Milletlerde koltuğunuz, ya da tabureniz olmuş, neye yarar? Oysa bilinçli bir ulus demek, ulusal kültürü olan bir ulus demek.

Ortalıkta bir ekonomi sözüdür sürüp duruyor, ekonomik bağımsızlık iyi ama onun özürüne sığınıp siyasal bağımsızlığı yozlaştırmak, halkların köklü yaratıcılığını kontrol altına almak kötü. Bir şey gerekmesin, hemen yabancılara başvuruluyor; kültür alanında, gerçekte rahatça satıcı olabileceğimiz şeyler ateş pahasına dışardan alınıyor...»

Kendi yönümüzden gelin de katılmayın şu dediklerine! Birkaç yıldır ülkemizin ekonomik bağımsızlığını savunmak uğruna ayağa kalkan aydınlarımızın kültür konusunda ayni duyarlığı gösterdiğini öne sürebilir miyiz? Ben, sanmıyorum: tam tersine, ekonomik milliyetçiliği bir ilericilik sayan bu altı kaval üstü şişhane aydınlar, kültürel bir milliyetçiliği gelenekçiliğe kaymak diye alıp düpedüz gericilik sayıyorlar. O zaman ne görüyoruz? Siyasal eylemiyle bağımsızlığımızı savunanların, söz gelişi, sanatlarıyla, bağımsızlık mücadelesi yaptıklarına karşı bir uysal bağımlılık hâlinde bulunduklarını!

Bu çelişme hanidir beni rahatsız ediyor. Hanidir de altını çizer dururum. İster misiniz bir kere de Joseph Ki-Zerbo çizsin:

«... edebiyata gelince, bu alanda da sömürgelik döneminin kalıntılarından sıyrılmak zor. Yazarlarımızın aklı fikri kendilerini uluslararası alanda gösterebilmekte!... Mauriac kadar iyi yazabileceklerini, James Joyce kadar kişilik sahibi olduklarını göstermeye can atıyorlar. Ne var ki bunu yaparken kendilerini halk yığınlarından ayıran uçurumu daha da genişletiyorlar. Çoğunu, ilkokul düzlemini geçememişlerin okuyup anlıyabilmesi olası değil, kaldı ki Yukarı - Volta'da okul çağına gelmiş çocukların ancak onda biri okula gidebiliyor.»

İnsan, bizim tango yazar ve ozanlardan söz ettiğini sanıyor değil mi? Eh, okuma yazma oranımızı da geçen gün Radyodan dosta düşmana müjdeledik, yüzde 48 imiş! Demek gerek nesnel ve toplumsal koşullar bakımından, gerekse bu koşulların gereğine aykırı düşen davranışlarımız bakımından, kültürel bağımsızlık mücadelesinde Afrika'lı yazar ve ozanlara benziyoruz. Şu farkla ki onların arasında kalabalığa açılma yetileri olan işlemci bir sanat yapmak isteyenler en az Joseph Ki-Zerbo'nun yakındıkları kadar var, hattâ daha da çok (1). Bizdeyse durum tersine!

★

EL ELDEN ÜSTÜNDÜR

27 Şubat Pazartesi

Anlaşıldı, faşizm deneyecekler. Tadı damaklarında kalmış. Anlaşılamayan şu: Solu tasfiye mi etmek istiyorsunuz, en ilkel siyasal strateji bunun için, onu Anayasa sınırları dışına itmeyi sağlık vermez mi? Önce sağlam ve güvenilir bir özgürlük rejimi kuracaksınız her şey açık olacak, her şey serbest!... Solcular istedikleri gibi konuşacaklar ama rahat ve mutlu vatandaşı etkiliyemiyecekler, içerleyecekler buna, «gözlerini de iktidar hırsı bürümüş olduğundan», seçimsiz meçimsiz, bir takım karanlık iktidar yolları aranmaya başlayacaklar. İşte o zaman yapışacaksınız yakalarına, sağcı diktanızı çaktırmadan kuracak, onu haklı göstermek için de toplumcuların yasa dışı davranışlarını özür diye öne süreceksiniz.

Hayır, öyle yapmıyorlar. Aydınlığı sevmiyorlar galiba, ulu orta herşeyin konuşulması da hoşlarına gitmiyor besbelli. Ne yapsınlar, onlar da tutup savunsunlar diye Anayasa'yı solculara bırakıyor, sonra da solculara aman vermiyeceğiz diye çığlık çığlık Anayasa'yı sakatlamaya hazırlanıyorlar. Siyasal bir iktidarın «Meşruluğunu kaybetmesine» giden yol da aksi gibi buradan geçer ama, gel de anlat, anlatabilirsen!

Duymuş olacaksınız, «Dünyanın en ahmak sağı Fransız sağıdır» anlamına gelen bir sözü vardır **Guy Mollet**'nin, bizim sağcıları tanısaydı yargısını herhalde bu kadar kolay bir kesinlikle veremezdi.

Bilmem siz ne dersiniz?

(1) Bu konuda bakınız: «Günümüzün Şiiri», Atillâ İlhan Varlık Dergisi.

Posta soygunu ile öğretmen kıyımı!

Mektupların açıldığını, telefonların dinlendiğini, hattâ evlere girilip ve hırsızlık süsü verilerek araştırma yapıldığını, yazı aşırıldığını maalesef çok duyduk. Fakat bir Bakanın çalınmış bir mektubu Meclis kürsüsünde okuyarak kanunsuz uygulamalarına dayanak arayacak kadar mevkiinin gereklerini unuttuğunu görmemiştik.

Olay basına plânlı bir şekilde verildi. Çalınan mektup, önce Bâbıâlide Sabah gazetesinde yayınlattırıldı. Konu şöyledir:

İstanbul İlköğretim Müfettişi Şerif Tekben, Milliyetçi Öğretmenler Derneği ve Komünizmle Mücadele Derneğinin jurnali üzerine, hiçbir inceleme yapılmadan Elâzığ'a sürülmüştü. Şerif Tekben, Elâzığ'da işe başladıktan sonra emekliliğini istemiş, bu işlemin kovuşturulmasını Ankara'daki yakın arkadaşı Hürrem Arman'dan bir mektupla istemişti. İşte bu mektup çalınmış, bir takım servislerle irtibatı gözden kaçmayan Bâbıâlide Sabah gazetesinin 19 Şubat Pazar günkü sayısında yayınlattırılmıştır. Gazete, mektubun fotokopisini birinci sayfadan veriyor ve «Suçüstü yakalandılar» manşetini atıyordu. Haber, Atıl Akkan tarafından veriliyordu. (Atıl Akkan, bir AP Milletvekilinin oğludur). Haber, «aşırı solcu olarak tanınan ve seçimlerde İstanbul'da TİP propaganda servisini idare eden İlköğretim Müfettişi Şerif Tekben, Hasanoğlan Enstitüsü Müdürlüğü yapan aşırı solcu ve Koç Federasyonu ikinci başkanlarından Hürrem Arman'a yazdığı mektupta, Elâzığ'da yaptığı aşırı sol faaliyeti ve TİP'in gelişmesini anlatmaktadır» diye başlıyor.

Eğer Şerif Tekben, İstanbul'da TİP'in propaganda servisini idare etmiş olsaydı, memur olan Şerif Tekben'in, suçlu arayan iktidarımızca külünün havaya uçurulacağı gerçeğini bir çocuk dahi bilirdi. Ama bir takım servisler ve işbirlikçileri bu kadarını bile düşünemiyecek kadar suçlu yaratma telâşı ve acılığı içindeydiler.

Şerif Tekben'in yayınlanan mektubu aynen şöyleydi:

«Kardeşim Hürrem...

Dolap beygiri gibi sinema, sendika, otel arasında dönüp duruyorum. Yalnız çok faydalı oldu buraya gelişim. Sosyal mücadele ve ilerleme yönünden iyi müşahadelerim var. İşçi Partisinin durumu ve halk ve öğretmenlerin tutumu okunan kitaplar ve gazeteler... Bu ölü yerde bile müthiş kitap satılıyor. Ant, Yön, Sosyalist dergisi gırla...

Şimdi ben emeklilik özgürlüğüne kavuşunca yapacağım işi düşünmekteyim. Bu taraflardaki İşçi Partisi mensupları köylülerce anlaşılabilir Karagöz gibi resimli, bilhassa karikatürlü haftalık bir gazeteye ihtiyaç olduğunu söylüyorlar. Alacaksın günün cinayet ve hırsızlıklarını, Meclis dalaveralarını sosyalistçe köylüye, halka sunacaksın.

Buradaki arkadaşlar, (Bu İstanbul'daki sosyalistlerin işi değil, araya adam girmeden köylü kendiliğinden gazeteden birşey anlamalı) diyorlar.

Bizim Kurtuluş'taki (Köylü toprağa kavuştu) karikatürü tutulmuş.»

Çalınarak yayınlanan mektup bu. Bir eğitimci gözlemlerini anlatıyor ve arkadaşına emeklilikten sonra yapmayı düşündüğü çalışmalar hakkında bilgi veriyordu.

Bunlarda ne suç vardı, ne de öğretmenleri vurmaya yarayacak bir dayanak. Fakat dayanaksız suç isnatları yaptırarak suçlu yaratmaya çalışan iktidarımız, mektup çaldırarak, hiçbir suç unsuru bulunmayan yazılardan bile faydalanmaya kalkacak kadar McCarthy metodlarına düşmüş bulunuyordu.

Anayasa'nın 17. maddesi aynen şöyledir: Herkes haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Kanunun gösterdiği hallerde hâkim tarafından, kanuna uygun olarak verilmiş bir karar olmadıkça bu gizliliğe dokunulamaz.»

Maddenin açıklığı karşısında bu mektubu çaldıranlar, yayanlar ve kullananların bir Anayasa suçu işledikleri kesin bir gerçektir.

Bâbıâlide Sabah gazetesi bu kanunsuz tutumu ile de yetinmemekte, «Arman ve Tekben kimdir?» başlığı altında, Tonguç'un en yakın çalışma arkadaşları olan, otuz yılı aşkın meslek hayatlarında onbinlerce öğrenci yetiştiren, Köy Enstitülerinin kuruluşunda büyük emekleri geçen ve meslek çevrelerinde çok sevilen bu iki eğitimci hakkında, partizan bir görüşle türlü tezvirlerde bulunulmakta ve karalamalara yeltenmektedir.

Aynı gazete, bir gün sonra, 20 Şubat Pazartesi günkü sayısında Şerif Tekben'in yazdığı başka bir mektubundan parçalar vermektedir. Bu mektupların aralıksız çalındığını göstermektedir. Daha evvelden kararlaştırıldığı iyice anlaşılan tertip gereğince, Sabah'ın muhabiri, Bakan Orhan Dengiz'den «Elâzığ İlköğretim Müfettişinin mektubu hakkında ne düşündüğünü» soruyor. Orhan Dengiz: «Haberi sabahleyin üzüntü ile okudum. Bakanlık yetkililerine gerekli tahkikatı yapmaları için emir verdim. Mektup endişelerimizi doğrulamakta, bazı öğretmenlerin fiilen politika yaptıklarını ortaya koymaktadır» diyor.

İlk mektup 19 Şubat Pazar günü çıkıyor. Bakan, aynı günün sabahı belki bir kere bile okumadığı bu gazeteyi hemen okuyor. Beyanat veriyor. Aynı gün Millî Eğitim bütçe görüşmeleri vardır. Ve Bakana öğretmen kıyımı için çok çatılmıştır. Bu çaldırılmış mektup, Bakan'a bir dayanak ödevini görecektir. Bakan, yukarıdaki demecine hemen şunları ekliyor: «Bu mektup da Bakanlığımızın tasarruflarının yerinde ve haklı olduğunu ortaya koymuştur.»

Tertibin uygulanışı devam etmektedir. Aynı gün yâni 19 Şubat Pazar günü, Millî Eğitim Bakanlığı Bütçe görüşmeleri sırasında AP'li meşhur İhsan Ataöv, aynı mektubu Meclis kürsüsünde okuyor ve öğretmenlere karşı girişilen partizanca tutumun haklı olduğuna gerekçe olarak kullanmaya çalışıyor.

Kanunsuz olarak sürülen, büyük işler başarmış yaşlı bir eğitimciyi, kış ortasında İstanbul'dan Elâğız'a süreceksin, mektuplarını çaldırtacaksın ve Anayasa'nın 17. maddesine rağmen çalınmış bir mektupla diğer yolsuz işlemlerine dayanak arayacaksın ve sıkılmadan demeç vereceksin, hattâ bu mektubu Meclis kürsüsünden okuyarak hükûmet etmeye çalışacaksın.

Bu olay, Bakan'ın nasıl bir Mc Carthy ortamı içinde bulunduğunu göstermekte, içinde hiç bir suç unsuru bulunmayan, çalınmış bir mektuba, Anayasa'ya rağmen, bel bağlayacak kadar temelsiz işlemler peşinde olduğunun açık bir ispatı niteliğindedir.

İş bu kadarla da kalmıyor. 20 Şubat Pazartesi günü Zafer gazetesi [illegible] Şerif Tekben'in mektubunu başyazısında kullanıyor ve: «O sosyalist Müfettiş kime yazıyor bu mektubu, biliyor musunuz? Hasanoğlan Köy Enstitüsü Müdürü Hürrem Arman'a. Ve soruyor: «Kaldı mı bu işin gizli tarafı.»

27 yıl evvel, Köy Enstitüsü Müdürlüğü yapmak bugün suç sayılmak [illegible] köy Enstitüleri ki onbinlerce öğretmen yetişmiş, milyonlarca köylünün cehaletten kurtulmasını sağlamış, kapatılmasalardı bugün yurdun çehresini değiştirecek bir çalışma düzeni içinde ve yüzde yüz Millî, Atatürkçü kuruluşlardı. Bu kurumlarda uygulanan metotlar bizden alınarak geri kalmış ülkelerde bir kurtarıcı olarak uygulanıyor.

Etkin ve üretici eğitim metotlarının uygulanmasından, fikir özgürlüğünden ve halkın, köylünün uyanmasından çıkarları bakımından korkanların bugün onların ölüsünden bile korktukları, kurucularına, mezunlarına diş biledikleri, yasalar dışı tertiplerle onları «nötralize» etmeye çalıştıkları ve bu yollarla efendilerine yaranarak çıkarlarını yürütmek ve daha büyük tertiplere temeller hazırlamak yolunda oldukları açıkça görülmektedir. Bu yolda başarı kazanacaklarını sanmıyoruz. Bu hareketler, onbinlerin uyanmasına yarıyor, düzenler, vurulmalar çoğaldığı oranda bilinç artıyor, kahramanlar ve bunların arkasında olanlar günden güne çoğalıyor.

ŞERİF TEKBEN'İN CEVABI

Bu olaylar karşısında, Şerif Tekben, basına verdiği demeçte haklı olarak şöyle demektedir:

«Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz, eğitim bütçesi görüşmelerinde sebepsiz olarak görevlerinden atılan, yerleri değiştirilen öğretmenleri itham için bir gazetede yayınlanan mektup fotokopisini okuyarak kendisine mesnet aramak istemiştir.

İstanbul İlköğretim Müfettişi iken, hiçbir sebep gösterilmeden ve soruşturma yapılmadan Elâzığ'a nakledildim. Milliyetçi Öğretmenler Derneği ve Komünizmle Mücadele Dernekleri tarafından yapılan iftira mektupları yeterli görülmüş ve Anayasa'ya aykırı olarak gayrı mes'ul kişilerin isteği ile hakkımda nakil kararı verilmiştir. (....) Uzun yıllar birlikte çalıştığımız meslekdaşıma, bu arada düşünce ve kanaatlarımı özetleyen bu mektubum Millî Eğitim Bakanı tarafından polis marifetiyle postadan çaldırılmış ve fotokopisi alınmıştır. Bu fiil 1961 Anayasasını her gün çiğnemeyi marifet sayan AP'li Bakanın, Anayasamızın 17. maddesiyle güvenlik altına alınmış bulunan haberleşme hürriyetini bayağı bir şekilde ihlâl ettiğinin yeni örneğidir. Bu ihlâl hiç şüphesiz bağımsız Türk Mahkemelerinde bir gün sorulacak hesaplardan biri olacaktır. Kendi politikasını savunmak, kanun dışı tasarruflarını savunmak için posta soygunlarına dayanan bir Millî Eğitim Bakanının yöneteceği bir eğitim teşkilâtı ile Türk halkının eğitim haklarına kavuşturulacağını sanmak safdillik olur. Kendi mensuplarını yıldırmak için polisten yardım isteyen Orhan Dengiz'in yüce Meclis kürsüsünde posta soygunu ile ele geçirilen mektubu okuması ise ayrı bir suçtur.» (Ulus, 22 Şubat Çarşamba).

ÇALDIRILAN MEKTUP SENATO'DA DA KULLANILIYOR

Cumhuriyeet Senatosu'nun 23 Şubat günü yapılan öğretmenlerle ilgili genel görüşme sırasında, kimliği artık herkesçe bilinen, Fethi Tevetoğlu, yıllardan beri gevelediği, eskimiş iftira ve karalamalarını tekrarlamış, bu arada en yeni vesika olarak, serüvenini anlattığımız, Şerif Tekben'in çaldırtılmış mektubunu kullanarak çirkin iftiralarına bir dayanak bulmaya çalışmıştır.

Bu arada, üç yıl kadar evvel Yeni İstanbul gazetesinde, Tevetoğlu tarafından yayımlanan (Sokaktaki Adam) başlıklı uydurmalar ve karalamalar içinde geçen ve gene çalınmış bir mektup olduğu anlaşılan, Almanya'dan Hürrem Arman'a gönderilen başka bir mektuptan da söz açmıştır.

Bütün bunlar, öğretmenleri vurmak, sürmek ve açığa almak için kullanılan metotların neler olduğunu gösteriyor.

Eğitim Bakanı, bir posta soygunculuğuna dayanarak, öğretmen kıyımını haklı göstermeye çalışırken, görevi posta soyguncularını ve eşkiyalığı önlemek olan İçişleri Bakanı Sükan ise, Pestalozzi kesilerek, «çocukları ve gençleri yeni bir eğitim sistemiyle yetiştirmek»ten söz ediyordu! Sükan'a göre bu hükûmetin ortak bir kararıdır. Demek ki, iktidar, Cumhuriyetin milliyetçi ve lâik eğitimini beyenmemekte, yeni bir eğitim sistemi aramaktadır. Bu, gerçekten endişe verici bir açıklamadır. Nitekim İnönü, Bütçe müzakerelerinin sonunda yaptığı konuşmada haklı olarak en çok öğretmen ve eğitim sorunu üzerinde durmuştur. Menderes döneminde dahi, eğitim ilkelerinin tartışılmadığını belirtmiştir: «Cumhuriyetin başından beri çok meselede, siyasî partiler arasına çekişmeler oldu... Cumhuriyetin dar zamanlarda büyük eseri olan Köy Enstitülerinin tahrip edilmesi gibi facialar görülmüştür. Ama Cumhuriyetin yavaş da olsa, sebatla takip ettiği bir Millî Eğitim programı ile, gençlerin milliyetçi ve lâik cumhuriyet düzeni içinde bir doğru yürüyüşleri muhafaza edilmiştir....

Şimdi yeni bir eğitim sistemi düşünülmesi gibi olağanüstü bir olay karşısında olmaktan kaygı duyuyoruz. Bu olay, yeni bir milliyetçilik, millî ruh gibi perdeler arkasında Cumhuriyet içinde alışık olmadığımız bir çehre göstermektedir. Cumhuriyetin milliyetçiliği, inkılâpları, ilköğretim düzeni ve gençlik düzeni ve gençlik idealleri ve kuruluşları vardır. Öyle görünüyor ki, İlköğretimden itibaren lâik Cumhuriyet terbiyesi bir tarafa itilerek işe başlanacak ve sonra saldırgan derneklerin istikametine uygun bir millî ruh maskesinde ortaçağ yolu tutulacaktır. Bu, son derece yıkıcı ve geriletici bir sistemdir.

Bir iktidar, siyasî kudretini normal düzeltmeler sınırı dışında bir terbiye usulüne kaptırırsa, bunun zararları, bütün alanlarda yanlış tedbir içinde bulunsak, hepsinin zararından daha fazla olur...

Millî Eğitim Bakanlığı, yeni millî ruh vermeyi, özel yayınlarla da beslemeye önem vermektedir. Millet Meclisi ve Senato kürsülerinde ibret verici örnekler gösterilmektedir. İnkılâplar ve Atatürk hakkında yakışıksız saldırılar, bu yayınların temelini teşkil ediyor. Bu usul, birçok masum genci karanlığa sevkedebilir. Fakat irtica sayılan bu eğitim usulleri beklenen hedefi sağlamaz. Biz, çocukluğumuzda hep bu usul yayınlardan geçtik ve her birimiz devrimci olduk».

İşbirlikçilerin, akıl hocalarının tavsiyesi ile yeltendikleri yobazlaştırma denemesi de devrimciliği bilemekten başka sonuç vermeyecektir.